

Lytje Pole

ALLE TOERISTISCHE INFORMATIE OVER SCHIERMONNIKOOG

JAARGANG EDITIE

2025/ Herfst

Ontdek Schiermonnikoog

**BENIEUWD WAT JE
ALLEMAAL KUNT BELEVEN ?**

**Gratis
uitgave**

**NIET TE MISSEN
DIT KWARTAAL**

- **Eilandjutter Thijs de Boer schrijft nieuw plantenboek**
- **Verhalenavond Toen ik dapper was**
- **Kinderburgemeester Benito Sanou**
- **Literatuurfestival Meet Me at the Lighthouse**

7

**Moedige
Vrouwen**

20

**Druipende
paddenstoelen**

25

**Schaaktalent
Carlijn**

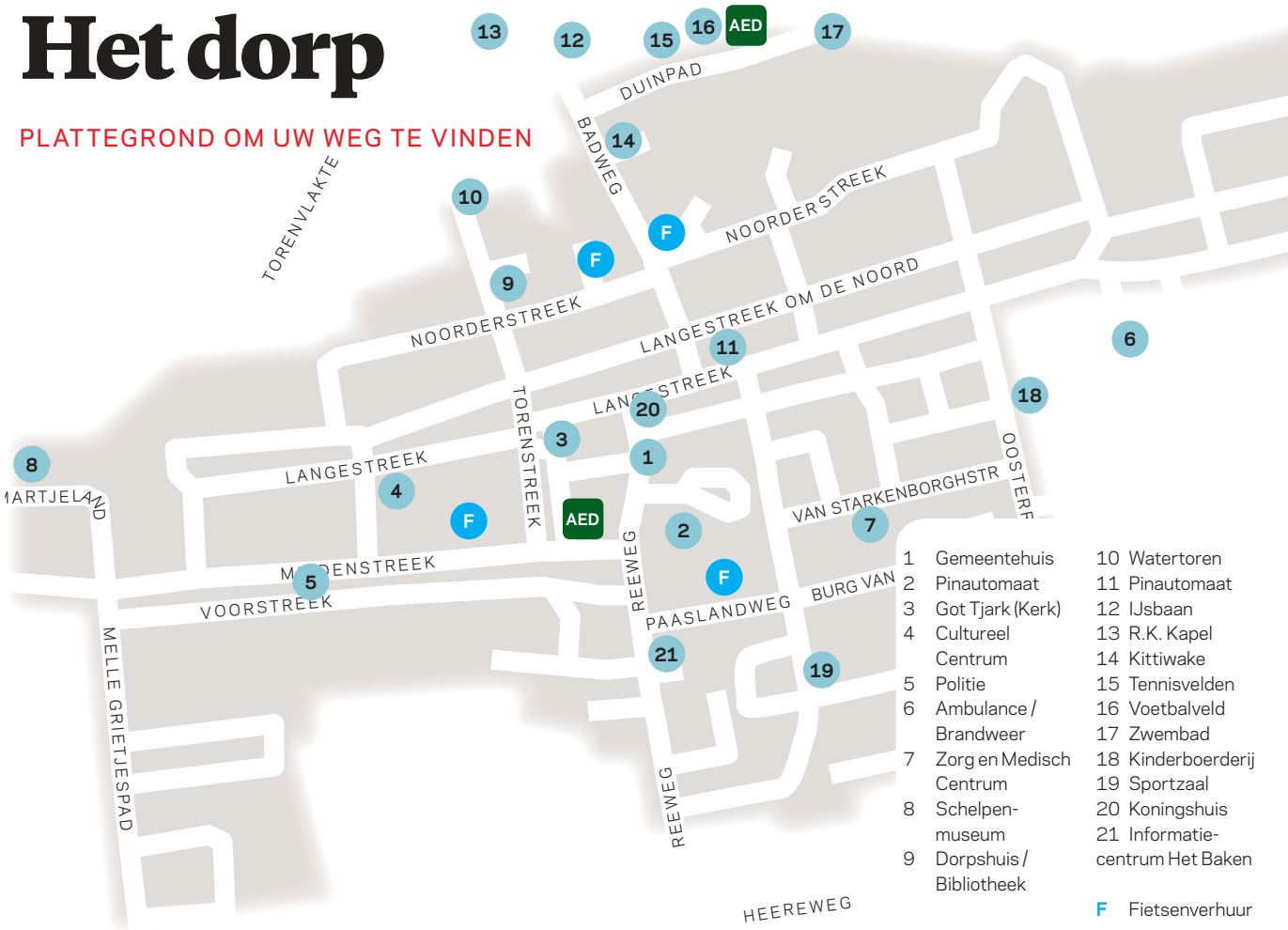
**Nationaal Park
Schiermonnikoog**

Natuurmonumenten

Het dorp

PLATTEGROND OM UW WEG TE VINDEN

1 Gemeentehuis	10 Watertoren
2 Pinautomaat	11 Pinautomaat
3 Got Tjark (Kerk)	12 IJsbaan
4 Cultureel Centrum	13 R.K. Kapel
5 Politie	14 Kittiwake
6 Ambulance / Brandweer	15 Tennisvelden
7 Zorg en Medisch Centrum	16 Voetbalveld
8 Schelpen-museum	17 Zwembad
9 Dorpshuis / Bibliotheek	18 Kinderboerderij
	19 Sportzaal
	20 Koningshuis
	21 Informatie-centrum Het Baken
- F Fietsverhuur

BELANGRIJKE ADRESSEN

Zorg en Medisch Centrum Schiermonnikoog is gevestigd aan de Van Starckenborghstraat 17, hier zijn de volgende zorgaanbieders gevestigd:

Huisarts & Apotheek

Huisartsenpraktijk Schiermonnikoog
tel: 0519-712400
De praktijk is 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar voor spoedgevallen. In andere gevallen is de praktijk op werkdagen telefonisch bereikbaar tussen 08:30 en 09:30 uur en tussen 13:30 en 14:30 uur. U kunt telefonisch een afspraak maken om medicijnen op te halen. De apotheek is elke werkdag telefonisch tussen 08:30 en 09:30 uur en tussen 13:30 en 14:30 uur bereikbaar.

Tandarts

Tandartspraktijk Schiermonnikoog
Tatjana C. Robberts, tandarts
Dr. Marco S. Cune, tandarts
www.tandartspraktijkschiermonnikoog.nl
tel. 0519-531777
Behandeling uitsluitend op afspraak

Fysiotherapeut

A. v.d. Meulen, tel. 0519-531927 (uitsluitend op afspraak)
Telefonisch bereikbaar tussen 12:30-13:00 uur.

Thuiszorg Het Friese Land

tel. 0900-8864 (€ 0,10 p.m.) www.thfl.nl

Adverteren

Adverteren in Lytje Pole is voor leden van VVV Schiermonnikoog mogelijk met korting. Wilt u ook adverteren, neem dan contact op met VVV Schiermonnikoog.

Aanleveren kopij

Stuur vóór 13 november 2025 uw kopij naar: redactie@vvvschiermonnikoog.nl. Vanwege de soms grote aantallen kopij dat de redactie binnenkrijgt, kunnen wij (volledige) plaatsing helaas niet garanderen.

Nationaal Park Schiermonnikoog

Teksten: Cynthia Borrás, Petra de Goeij en Marycha Franken, Ingrid Oyevaar, Karin van Rijnsoever, Josien Stringer, Marijke Barhorst **Foto's:** Cynthia Borrás, Edwin ter Hennepe, Ingrid Oyevaar, Marijke Barhorst, Natuurmonumenten

De informatie in deze krant is zo nauwkeurig mogelijk overgenomen. VVV Schiermonnikoog aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor gevolgen van onjuistheden en onvolkomenheden die eventueel in deze krant vermeld staan. De Lytje Pole Krant thuis ontvangen? Neem een abonnement! Stuur een e-mail naar info@vvvschiermonnikoog.nl

112 ALS ELKE SECONDE TELT

Bij een noodgeval

Het algemene alarmnummer voor politie, brandweer, ambulance en lifeguards is ook op Schiermonnikoog: 112.

Geen speed?

Politie, Voorstreek 28, tel. 0900-8844
Brandweer, tel. 0900-0904
Kustwacht, tel. 088-7974388

Dierenarts

Dierenartsenpraktijk Dokkum
Reddingsweg 38
tel. 0519-292526
Eénmaal per maand aanwezig, uitsluitend op afspraak.

Zeehonden & Vogels

Eerste hulp bij zieke zeezoogdieren en vogels

Met klem wordt geadviseerd zieke dieren en vogels wegens gevaar voor ziektes niet zelf te vangen of op te rapen.

Voor zeezoogdieren en vogels kun je bellen naar coördinator Theun Talsma, 06-10761812 of Rutger Talsma 06-53356521.

B.g.g. zeezoogdieren: Stichting Zeehondencentrum Pieterburen – meld een zeehond 0595-526526 en b.g.g. vogels: NVWS vertegenwoordigers Marcel Fennis 06-51130302. Dit nummer kun je ook bellen bij het aantreffen van moederloze kittens.

Post

PostNL-punt, informatiecentrum Het Baken, Reeweg 9

DHL- en DPD-pakketpunt, Boekhandel Kolstein, Middenstreek 38

VVV Schiermonnikoog

De VVV is gevestigd in Informatiecentrum Het Baken. Hier kun je terecht voor actuele informatie over Schiermonnikoog.

Openingstijden:

Maandag t/m zaterdag van 09:00 tot 17:00 uur
Zondag van 10:00 tot 14:00 uur
Reeweg 9
tel. +31(0)519 531233

info@vvvschiermonnikoog.nl
www.vvvschiermonnikoog.nl

Bekijk ook:

- www.vvvschiermonnikoog.nl/agenda
- Facebook @eilandschiermonnikoog
- Instagram @vvvschiermonnikoog
- Check ook de Schier app

Schiermohnikoog

www.vvvschiermonnikoog.nl/verhuren
0519 531233 | Reeweg 9 | info@vvvschiermonnikoog.nl

Geef (jezelf) een abonnement cadeau en ontvang de Lytje Pole Krant thuis in je brievenbus

Meer weten?
vvvschiermonnikoog.nl/krant

INHOUD

2	Algemeen
3	Welkom
5	Fiets- en Wandeliland
7	Actueel
8-9	Excursies
11	Naar het strand
13	Sport & Spel
15	Ontspanning
17	Kinderactiviteiten

19	Het Baken
20-22	Nationaal Park Natuur
23	November wandelmaand
25	Even voorstellen
26	Muziek & Evenementen
27	Musea

29	Lezen
30	Kerk & Bezinning
31	Traditie & Historie
33	Kunst & Cultuur
35	Kunst & Cultuur
36	Gemeente Schiermonnikoog
37	Reizen
39	Getij

Nieuwsgierig geworden?

Deze en nog vele andere accommodaties vind je terug op www.vvvschiermonnikoog.nl

WELKOM

Joke Eijer
directeur VVV Schiermonnikoog

Beste lezers,

De herfst op Schiermonnikoog is een heerlijk seizoen om buiten te zijn. De lucht is fris, de kleuren zijn prachtig en het strand is vaak bijna leeg. Trek een jas aan, maak een stevige wandeling of fietstocht en warm daarna op met iets lekkers in het dorp.

Ook bij VVV Schiermonnikoog zitten we niet stil. We hebben de activiteitenbingo opgefrist en iets nieuws bedacht: Wad'n Klets - een vragenset met 30 leuke en soms grappige vragen, waaronder veel over Schiermonnikoog. Leuk voor in je vakantiehuisje, onderweg of gewoon thuis.

In het najaar is er op het eiland veel te beleven. In november is het weer November Wandelmaand: een maand vol mooie routes, speciale themawandelingen en - zoals elk jaar - ook weer nieuwe tochten om te ontdekken. Daarnaast vind je in deze tijd van het jaar veel kunst en cultuur op het eiland, van tentoonstellingen tot kleine optredens. Het literatuurfestival Meet Me at the Lighthouse brengt onder andere Adriaan van Dis en Connie Palmen naar het eiland. In deze krant lees je er meer over, samen met tips voor leuke uitjes en verhalen van eilanders.

De coverfoto is deze keer van amateurfotograaf Toine Claessen uit Duiven. Hij deed mee aan de fotowedstrijd 'Schitter op de cover van de Lytje Pole' en won met deze foto de meest bijzondere plek in de krant. Toine Claessen: "Begin september vorig jaar hadden wij een fantastische week op Schier met zonsondergangen, vogels, sterrenhemels en meer. Tijdens deze foto was het uitzicht sereen, met een kalme Waddenzee, de vele steenlopers op de voorgrond en de dobberende zeilboten. Ik heb de foto genomen met een kleiner diafragma (f/8) om zowel de steenlopers als de zeilboten scherp te krijgen." Heb jij een adembenemende seizoensfoto? Je kunt nog steeds meedoen, kijk op onze website voor de voorwaarden.

Veel leesplezier en graag tot ziens op Schiermonnikoog!

In deze rubriek laten we huiseigenaren aan het woord over hun vakantiewoning die ze via de VVV verhuren.

Esra

Hendrik Kremer en Nynke Visser

Voor ons is Schiermonnikoog veel meer dan een vakantiebestemming. Toen wij negen jaar geleden de kans kregen om er een huisje te kopen, hoefden we niet lang na te denken. Ik (Nynke) ben er deels opgegroeid, mijn ouders en veel familie wonen nog altijd op het eiland. Elke keer als we met de boot aankomen, voelt het alsof we thuiskomen.

Dat gevoel van thuiskomen willen we ook graag met anderen delen. Daarom verhuren we ons vakantiehuis Esra via de plaatselijke VVV. Het huisje is rustig gelegen op het bungalowpark De Monnik en biedt ruimte voor acht personen. Een sfeervolle woning, ingericht met oog voor comfort en gezelligheid, waar gasten zich al snel op hun gemak voelen. Schiermonnikoog doet de rest. De prachtige natuur van het Nationaal Park - uitgestrekte stranden, schilderachtige duinen en vogelrijke kwelders - nodigt uit om ontdekt te worden.

Wij kunnen hier zelf ook eindeloos van genieten. De rust en stilte van het eiland zorgen voor een ontspanning die je bijna nergens

meer vindt. We vinden het heerlijk om lange strandwandelingen te maken en lekker met de fiets erop uit te gaan. Om vervolgens neer te strijken bij Strandpaviljoen De Marlijn, het badstrand of in het dorp bij hotel, wijnbar & bistro De4dames aan de Langestreek, vlakbij waar mijn ouders wonen.

Voor ons is het elke keer weer

bijzonder om gasten te ontvangen. We hopen dat mensen in Esra dezelfde rust en warmte ervaren als wij. Het eiland geeft je ruimte om te vertragen, om echt even weg te zijn: of je nu komt voor een lange strandwandeling, een paar dagen fietsen of om gewoon helemaal tot jezelf te komen.

WaddenKozijn

SCHIERMONNIKOOG - AMELAND - TERSCHELLING

KUNSTSTOF KOZIJNEN VOOR DE WADDENEILANDEN

KUNSTSTOF KOZIJNEN - RABAT - WINDVEREN - BOEIDELLEN - DEUREN - SCHUIFPUIEN

☎ 0594-697544

🌐 waddenkozijn.nl

23 volledig ingerichte 2-6 persoons appartementen

- ✓ Gelegen in het centrum van het dorp
- ✓ Voorzien van eigen keukens, douche en toilet
- ✓ Incl. linnengoed, handdoeken en theedoeken
- ✓ Gratis draadloos internet
- ✓ Voor aanbiedingen zie onze website

www.schierononline.nl | info@schierononline.nl | 0519 53 12 72

Een heerlijke vakantie in Resort Schierduin!

Luxe appartementen in de duinen op loopafstand van het strand en het dorp

- Kleinschalig appartementencomplex met 1 tot 4 slaapkamers
- Appartementen met eigen terras
- Elk appartement heeft een complete keuken
- Overdekt zwembad
- 2 persoons infrarood sauna's
- 4 persoons buitensauna's

Resort Schierduin | Badweg 67 Schiermonnikoog | www.resortschierduin.nl

Geniet van uw vakantie. Wij passen op uw huis en uw huisdieren.

Scan deze QR- code voor meer info

Of bel dit nummer voor meer info

0572-363-810

www.residencecare.nl

www.zetstrabouw.nl

onderhoud - renovatie - verbouw - nieuwbouw - inbraakpreventie

Hoendiep 101 tel: 050-3121369 fax 050-3126434

De meest noordelijke strandlocatie van Nederland;

Voor uw kopje koffie of drankje, borrelhapje of lunch en in het hoogseizoen ook voor uw diner. Daarnaast bieden wij uitgebreide mogelijkheden voor gezelschappen, feestjes, bruiloften e.d.

Standpaviljoen "De Marlijn"

Prins Bernhardweg 2, 9166 SH Schiermonnikoog

tel: 0519-531397 | info@demarlijn.com

FIETS- & WANDELEILAND

Wandelen met je hond

Schiermonnikoog is een heerlijk eiland om met je hond te wandelen. De accommodaties waar de hond welkom is, zijn snel te vinden op de website van de VVV. Hond niet welkom? Er is een kleinschalig hondenhotel op Schiermonnikoog: overdag kun je er je hond ophalen om samen over het eiland te struinen en aan het einde van de dag breng je hem weer terug naar het hondenhotel. Er zijn een aantal regels om de natuur niet te verstoren, deze vind je op pagina 36 van deze krant en op www.vvvschiermonnikoog.nl. Ook kun je hier meer lezen over het hondenhotel.

Paddenstoelenroute Natuurmonumenten

Wil je mooie paddenstoelen zien? Dan ben je op Schiermonnikoog aan het juiste adres. Vooral in de herfst zie je overal op het eiland de mooiste paddenstoelen. Er zijn nu twee nieuwe paddenstoelenwandroutes: een route van 7 kilometer en een gezinsroute van 4 kilometer. Beide routes voeren door het dorp, het bos en de duinen. Onderweg lees je op je telefoon over de paddenstoelen die je kunt tegenkomen. Je komt onderweg ook regelmatig banken en picknickbanken tegen om even te verpozen. De paddenstoelenroutes staan op de website van Natuurmonumenten. Via www.nm.nl/schiermonnikoog kun je ze gemakkelijk vinden.

Natuurwandelingen met gids

Er gebeuren bijzondere dingen op het wad, de kwelder, het strand en in het bos en de duinen. Loop er niet zomaar aan voorbij; met een eilander natuurgids ontdek je meer. Folkert Abma woont al z'n hele leven op Schiermonnikoog. Bij zijn natuurwandelingen draait het om beleving van het buiten zijn in de natuur. Ontdek hoe groots én kwetsbaar die is. Door in de natuur te zijn en haar beter te leren kennen begrijp je ook waarom we haar willen koesteren en behouden. Folkert neemt je graag mee op een afwisselende tocht over het eiland. Hij biedt buitenactiviteiten aan voor jong en oud, alleen of in een groep. *Kijk op straun.nl voor meer info* (Straun is eilandertaal voor strand)

Verhalenroute Echo's

Wil je het eiland écht beleven en de eilander taal horen? Haal dan de nieuwe verhalenroute 'Echo's van Schiermonnikoog' bij informatiecentrum Het Baken. Deze route brengt de geschiedenis en verhalen van het eiland tot leven met indringende audioverhalen en portretten van bijzondere eilanders, vastgelegd op beeld door fotograaf Foppe Schut.

*Last van wandelkoorts?
Kijk op pagina 23*

Fietspuzzeltocht

Eindelijk terug: de fietspuzzeltocht van VVV Schiermonnikoog. Onze collega Monique Talsma stelde enthousiast en met oog voor detail de route en puzzels samen. Dankzij haar kun je weer op twee wielen op avontuur over het eiland. De tocht leidt je langs allerlei bezienswaardigheden, sommige bekend, andere misschien verrassend nieuw voor je. Onderweg verzamel je letters door goed om je heen te kijken, slimme vragen te beantwoorden en details te spotten. Heb je aan het eind de juiste zin gevonden? Dan ligt er een kleine attentie voor je klaar bij Het Baken. Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken

Onder andere verkrijgbaar in Het Baken

Plattegronden

Wandelen & Fietsen op Schiermonnikoog

Fietstocht

Keurje troch en om it darp

Sportieve wandeling

Bunkerroute

Eilander Taalroute

Sander-Auke Boerema Bankjespad

80 jaar Bevrijdingswandeling

Stichting Bunkermuseum Schlei en Vereniging Dorpsbelang hebben een 80 jaar Bevrijdingswandeling gemaakt, met wetenswaardigheden en afbeeldingen uit de oorlogsjaren. De wandeling is 3,5 kilometer en vertelt onder andere het verhaal van de functie van de Zuider-toren in dienst van de Luftwaffe. Bij de ijsbaan wordt verteld over de veldkeuken, waar voor ongeveer 300 te-

werkgestelden en Duitse soldaten werd gekookt. Het eiland heeft ook diverse, onbedoelde, bombardementen gehad. Aan de Langestreek, in de Willemshof en achter de camping zit zelfs nog een bomkrater. De wandeling is tot en met de November Wandelmaand verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken, het Bunkermuseum en de fietsenverhuur

*Information booklet available
Informationsbroschüre erhältlich*

**Vakantieboerderij
Springfield**

Alleen of samen naar Schiermonnikoog en op zoek naar een sfeervol verblijf?

Onze knusse huisjes en ruime vakantiehuizen bieden plek aan 1-27 personen en liggen op het erf van een kleinschalige boerderij aan de rand van het dorp. Liever kamperen? Ook dat is mogelijk!

vakantieboerderij-springfield.nl | Melle Grietjespad 17 | 06 16 120 120

waar u gezelligheid, rust en ruimte midden in de natuur kunt vinden.
Seeduneweg 1, 9166 RX Schiermonnikoog ☎ 0519-531398 WWW.SEEDUNE.NL

**LEKKER
LEZEN OP
SCHIER-
MONNIKOOG**

Boeken, tijdschriften en dvd's. Onze gezellig ingerichte bieb heeft het!

Gratis voor kinderen, jeugd en (jong)volwassenen tot 30 jaar. En boetevrij voor iedereen.

Elders lid van de bieb? Uw pas is ook hier geldig!

**Bibliotheek
Schiermonnikoog
Torenstreek 18a
(In het Dorpshuis)**

dinsdag	14.00 - 17.00 uur
woensdag	14.00 - 17.00 uur
donderdag	14.00 - 17.00 uur
vrijdag	14.00 - 17.00 uur

En tijdens schoolvakanties Noord en Midden

maandag	14.00 - 17.00 uur
dinsdag	14.00 - 17.00 uur
woensdag	14.00 - 17.00 uur
donderdag	14.00 - 17.00 uur
vrijdag	14.00 - 17.00 uur
zaterdag	10.00 - 12.00 uur

ontdekdebieb.nl

de Bibliotheek
Noord Fryslân

Watertaxi Bos Marine Services | BMS

Tarieven

Afvaarten na zonsopkomst per afvaart
€195, vanaf 8 personen €25,- per persoon

Afvaarten na zonsondergang per afvaart
€325,- ongeacht het aantal personen

Informatie en boeken
www.bms-bv.com of 06-15088940

STREEK 56
drogisterij & lifestyle

LANGESTREEK 56 0519 531 962 STREEK56.NL
SCHIERMONNIKOOG

UITZONDERLIJK WONEN

Stad Dorp Monumentenhuys Buiten wonen Schiermonnikoog

Sinds jaar en dag komen wij vanuit ons kantoor op het prachtige Schiermonnikoog. We ontmoeten er kleurrijke mensen en zien er de leukste huizen. Het is een groot voorrecht om deze prachtige panden voor onze relaties te mogen verkopen en aankopen. Dat vraagt uiteraard om ervaring, gedegen marktkennis en een relevant netwerk.

Maar wat bij ons al ruim 60 jaar de boventoon voert is passie! Passie voor ons vak en passie voor uw huis. Pas als we zien dat we uw – en onze – stoutste verwachtingen hebben overtroffen, zijn we echt tevreden.

Neem voor meer informatie contact op met ons kantoor.

UITZONDERLIJK WONEN

WWW.VERVERJETWINTERS.NL | INFO@VERVERJETWINTERS.NL
RIJKSSTRAATWEG 26 - A | 9752 AE HAREN | TELEFOON: 050 - 534 05 15

Verbouwing terminal Veerhaven

Eind augustus zijn de verbouwing en uitbreiding van de terminal op de veerhaven van Schiermonnikoog gestart. Bouwbedrijf R. Dijkstra voert de werkzaamheden uit tot na de kerstvakantie (4 januari 2026). De exacte opleverdatum hangt af van het weer. In deze periode varen de veer- en sneldienst volgens dienstregeling. Voor de veiligheid is de terminal tijdelijk gesloten. Je kunt gebruikmaken van tijdelijke toiletten. De livestream van de terminal is tijdelijk niet beschikbaar. Na de verbouwing maak je gebruik van een vernieuwde terminal met een nieuwe ingang aan de noordzijde, een (rolstoel) toegankelijk toilet, een grotere, comfortabele wachtruimte, toegangspoortjes naar de veerboot, die je opent met je Wagenborgpas of de QR-code op je ticket. Tijdens de verbouwing vind je meer informatie en updates via www.wpd.nl, de tv-schermen aan boord en via de social mediakanalen van Wagenborg Passagiersdiensten.

Leerlingen starten in modern Leercentrum

Het nieuwe schooljaar begon voor ruim honderd kinderen en jongeren op Schiermonnikoog in gloednieuwe klaslokalen in een nieuw gebouw. Alle leerlingen en docenten gingen van start in het nieuwe Leer- en Ontwikkelcentrum (LOC) De Viermaster. Hier zijn kinderopvang, peuterspeelzaal, basisschool, voortgezet onderwijs en de Schier Academy ondergebracht. Leerlingen van 0-16 jaar kunnen in LOC De Viermaster op Schiermonnikoog een doorlopende leerlijn volgen. Bovendien is er een horecaopleiding gehuisvest. De oude basisschool wordt gesloopt. Dit gebeurt circulair. Het gebouw wordt zo afgebroken dat de materialen opnieuw kunnen worden gebruikt. Op het terrein rondom De Viermaster wordt nog gewerkt aan de herinrichting van de buitenruimte, met toegangspaden, een fietsenstalling en een nieuw speelplein.

Rouwvlaggen op het strand

Ben je op het strand bij Paal 14? Dan zie je daar honderd rouwvlaggen wapperen in de wind. Een stille protestactie van enkele betrokken eilanders tegen de plannen om met een ondergrondse stroomkabel het eiland te doorsnijden, dwars door het Nationaal Park, kwelders en boerenland.

Ook natuurorganisaties, de gemeente Schiermonnikoog en bestuurders hebben bezwaren geuit tegen het besluit van demissionair minister Hermans om stroomkabels te leggen onder Schiermonnikoog en in beschermd Waddengebied. De kabels komen van een groot windmolenpark in de Noordzee en transporteren stroom naar Eemshaven. Werkgroep Vrije Horizon is een petitie gestart waarin de minister wordt gevraagd te kiezen voor een van de andere alternatieve tracés. Je kunt de petitie nog tekenen. Dichter Gerard Beentjes schreef een gedicht, behorende bij de actie. "Spaar Schiermonnikoog, spaar de Waddenzee. Wat nu verloren gaat, komt niet terug," aldus Beentjes.

Honderd vlaggen op het strand van Schiermonnikoog

*zij waaien zwart als de nacht zwart van de rouw
zij waaien van boosheid en verdriet het verzet
zij waaien tegenwind tegen de waan van de dag*

*zij waaien voor de kwelder en het boerenland
zij waaien voor lepelaar, bergeend en plevier
zij waaien tegen politiek van de korte termijn*

*zij waaien tegen het misverstand van onverstand
zij waaien bovengronds tegen kabels ondergronds
zij waaien zwart als de nacht zwart van de rouw*

Honderd vlaggen op het strand van Schiermonnikoog

Première Moedige Vrouwen eert verzetsheldin Joke Folmer

Ter afsluiting van het herdenkingsjaar 80 Jaar Vrijheid gaat in het weekend van 12 december de nieuw geschreven compositie Moedige Vrouwen in première. Het libretto is gebaseerd op het levensverhaal van verzetsvrouw en ereburger van Schiermonnikoog, Joke Folmer.

Op haar negentiende kwam Joke Folmer in het ondergrondse verzet terecht, nadat ze met succes huiswerk had gesmokkeld naar haar joodse vriendin die niet meer naar school mocht. In de daaropvolgende periode wist Joke meer dan tweehonderd gestrande geallieerde piloten via vluchtroutes in veiligheid te brengen, tot ze werd verraden. Ze belandde in het Oranjehotel, waar ze zes weken in een isolatiecel zat. Samen met andere jonge vrouwen die ook veroordeeld waren en wachtten op de voltrekking van hun vonnis, begon ze liedjes te zingen om de resterende tijd dragelijk te maken en de moed erin te houden. De Duitsers namen de vrouwen mee langs verschillende gevangenissen. Uiteindelijk werden de executies niet uitgevoerd en zijn de vrouwen bevrijd door het Russische leger.

Na de oorlog noteerde Folmer alle liedjes in een notitieboekje. In 2020 liet ze dit zien aan Jan Kees Schelvis, ontwer-

per, schrijver en voormalig dirigent van de fanfare op Schiermonnikoog. Hij interviewde haar voor 75 Jaar Bevrijding en was onder de indruk: "Ik telde zo'n 200 liedjes, populaire liedjes uit de jaren '20 en '30. Ik stond perplex." Schelvis wilde 'iets' met die liedjes doen. Het bleek niet moeilijk Joke van zijn plannen te overtuigen. Met zijn stichting Travaux Publics haalde hij fondsen op voor het muziekstuk. Componist Jean van Vugt schreef de muziek en Rosa Schogt het libretto. Hoewel Folmer in 2022 op 99-jarige leeftijd overleed, is het werk nu werkelijkheid geworden. Schelvis: "In de geest van Joke: het verhaal moet verder worden verteld."

De première van Moedige Vrouwen vindt plaats op vrijdag 12 december in cultureel centrum De Stag. Het muziekstuk duurt ruim een uur en vormt een monument voor alle moedige vrouwen in oorlogstijd. Het weekend staat volledig in het teken van Joke Folmer. Er wordt een documentaire van Thom Verheul vertoond, voorafgegaan door een gesprek tussen Verheul en Schelvis. Daarnaast is er een Joke Folmer-thema-wandeling en een bevrijdingsdiner in Havenpaviljoen Wad Anderz.

www.vvvschiermonnikoog.nl/agenda

Activiteiten van Natuurmonumenten en de VVV

Bij informatiecentrum Het Baken kun je terecht voor een keur aan excursies op Schiermonnikoog. Je kunt meedoen met verschillende natuurexcursies, een boottocht naar de zeehonden maken, de eenenkooi bezoeken en nog veel meer.

Het precieze excursieprogramma vind je in de Lytje Pole agenda en op de websites van VVV en Natuurmonumenten. Surf naar www.natuurmonumenten.nl of naar www.vvvschiermonnikoog.nl/agenda. Op de website kun je ook meteen kaartjes kopen.

20 OKTOBER

Jutters in actie met de Balgexpres

Exclusieve tocht met de boswachters naar het oostpunt van het eiland (De Balg), waarbij je uitleg krijgt over dit unieke gebied. Ook vertellen de boswachters je over de gevaren van de plastic soep. Je hoort het wel vaker: het nuttige met het aangename verenigen. Dat is precies wat je gaat doen maandag 20 oktober. Die dag kun je een prachtige rit maken met de Balgexpres richting de oostkant van het eiland. Daar aangekomen stap je uit en ga je strandjuten: ontdoe het strand van alles wat daar niet thuishoort. Plastic afval, glas en wat je verder maar tegenkomt neem je mee. Zo wordt het strand van Schiermonnikoog nog mooier. Onderweg kun je al je vragen stellen aan de boswachters.

Trekvogelwandeling

In oktober is de vogeltrek op volle toeren op Schiermonnikoog. Ga mee de natuur in, op zoek naar trekvogels. In de polder vertelt de boswachter waar die duizenden rotganzen en brandganzen vandaan komen en waarom ze zo graag op Schiermonnikoog bivakkeren. De wadvlakte trekt met zijn miljoenen wormen, schelpen en garnalen massaal vogels aan. Zorg dat je de prachtige, maar onopvallende goudplevier niet over het hoofd ziet. Vanzelfsprekend breng je ook een bezoek aan de Westerplas, waar de lepelaars zich klaarmaken voor vertrek naar het zuiden, terwijl de eerste overwinterende eenden alweer arriveren. Speciaal voor de vogelexcursies heeft Natuurmonumenten Bynolyt verrekijkers aangeschaft. Iedereen die dat wil, kan gratis zo'n verrekijker gebruiken tijdens de excursie.

Vogelringstation

Al vele jaren ringt het Vogelringstation Schiermonnikoog zangvogels in het 'Groene Glop'. Dankzij ringonderzoek worden de trekroutes van zangvogels in kaart gebracht en kunnen de voedselrijke pleisterplaatsen op die routes worden beschermd. De laatste jaren worden (zang)vogels in Nederland ook in toenemende mate geringd om informatie over het broedsucces te verzamelen. Het Vogelringstation Schiermonnikoog or-

ganiseert tot en met oktober tweemaal per week een excursie. Elke woensdag en zondag kun je komen kijken hoe het ringwerk eraan toegaat. Meer informatie over het vogelringstation vind je op www.vogelringschier.nl. Een geringde vogel gevonden? Stuur de ring met vindplaats en -datum, doodsoorzaak en vogelsoort naar het Vogeltrekstation, Postbus 50, 6700 AB Wageningen of meld je vondst via www.ring.ac

Bosbaden

Dompel je onder in de natuur en neem een bosbad met de boswachter. Tijdens deze tocht vertraag je je tempo en verken je de natuur met al je zintuigen. Laat je verwonderen en verrassen door alles wat het bos en de duinen je al voelend, luisterend, proevend en ruikend bieden. Bosbaden is bedacht in Japan, maar eigenlijk weet iedereen die regelmatig de natuur in gaat allang dat je er ook tot rust kunt komen. Natuur helpt namelijk bij vermindering van stress en versterkt het immuunsysteem. Tijdens deze excursie hoor je er meer over én ondervind je het zelf.

MMATL meets Natuurmonumenten

Op pad met een boswachter en een schrijver tijdens Meet Me At The Lighthouse. Natuurmonumenten en het literatuurfestival slaan de handen ineen voor drie wandelingen waarin natuur en literatuur samenkomen. Je kunt mee met een schemerwandeling met Marjolijn van Heemstra, een sterrenwandeling met Spinvis of een zonsopkomstwandeling met Caspar Janssen.

Informatiecentrum Het Baken

Reeweg 9
0519-531233

 @HetBakenSchiermonnikoog
 @hetbakenschiermonnikoog

Nationaal Park Schiermonnikoog

Nationaal Park Schiermonnikoog

info@np-schiermonnikoog.nl
www.np-schiermonnikoog.nl

 @NationaalParkSchiermonnikoog
 @np_schiermonnikoog

Leer het eiland fietsend kennen

Een fietstocht met verhalen over de boeiende geschiedenis van het dorp en de gevarieerde landschappen van het eiland, vol bijzondere planten en dieren. Voor deze excursie heb je een fiets nodig. Naderhand iets nalezen? Gids Thijs de Boer schreef verschillende boekjes, waaronder De vogelwereld van Schiermonnikoog en De planten van Schiermonnikoog. Verkrijgbaar bij Het Baken.

Kerstbomenwandeling met de boswachter

In december neemt de boswachter je mee langs de mooiste natuurlijke kerstbomen op het eiland. Struin over de kleine paadjes in het bos, op zoek naar typisch kerstige natuur. Na afloop weet je precies hoe je het verschil ziet tussen een den en een spar, welk mos je vaak in kerststukjes tegenkomt en waarom roodborstjes in de winter tegen het raam tikken.

Dorpswandeling

Onder leiding van eilandergids Arend Maris kom je van alles te weten over het verleden en heden van Schiermonnikoog. Op ludieke wijze vertelt hij je prachtige verhalen over het eiland en zijn bewoners. Hij neemt je in ongeveer twee uur tijd mee over 'Us Lytje Pôle'.

Struinen langs kwelder, duin en strand

Op laarzen of hoge wandelschoenen vanaf de Bank van Banck via de Westerkwelder naar het strand en door de duinen terug naar het dorp; dit is wat je noemt echt struinen. Onderweg geeft gids Thijs de Boer uitleg over de landschappen, dieren en planten die je tegenkomt. Heb je iets moois gevonden onderweg? Thijs de Boer verklaart de vondsten graag voor je. Hij kan het weten, want in zijn schelpenmuseum (kijk ook op pagina 27) vind je ruim 1500 soorten schelpen die allemaal eigenhandig door hem en zijn gezin zijn gevonden.

Joods Leven

Ga mee met gids Hilbert de Vries op zoek naar de herinneringen aan Joods leven op het eiland. In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog kwam een aantal Joodse mensen naar Schiermonnikoog. Zij vertrokken in de eerste jaren van de oorlog naar Groningen, omdat ze dachten dat het op het eiland te gevaarlijk zou zijn, met een bewonersaantal van ongeveer zeshonderd en een bezettingsmacht die even groot was. In de laatste jaren van de oorlog zat een aantal Joodse mensen hier ondergedoken. De Duitsers wisten daarvan. Waar ze verbleven en wat ze hebben gedaan komt in deze wandeling aan de orde.

Eilander Balgexpres

Dwars door de elementen genieten van misschien wel de mooiste plek van Schiermonnikoog? Wie minder goed ter been is of wie het eiland eens op een heel andere manier wil beleven, kan tot half november mee met de Eilander Balgexpres. Deze rijdt over het strand helemaal naar de Balg: het uiterste oostpunt van het eiland. Een enkele reis duurt ongeveer 45 minuten. Daar aangekomen heb je drie kwartier om rond te kijken, schelpen te verzamelen (misschien wel een noordkromp) en hopelijk zeehonden te zien. Je kunt met al je vragen terecht bij de chauffeur. Hij heeft ook een telescoopkijker, zodat je de omgeving nog beter kunt bekijken.

Walvisvaart excursie

Tijdens deze excursie ga je samen met gids Hilbert de Vries op zoek naar de sporen uit het walvisvaart-verleden van Schiermonnikoog. Door de naoorlogse schaarste aan oliën en vetten (voor met name de margarine-industrie) werd na de Tweede Wereldoorlog de Nederlandsche Maatschappij voor de Walvisvaart (NMW) opgericht. Tussen 1946 en 1964 heeft de NMW met het walvisfabrieksschip Willem Barentsz en een vloot vangschepen (jagers) achttien expeditie in de wateren rond Antarctica uitgevoerd. Aan boord waren veel Schiermonnikogers. De sporen ervan zijn op verschillende plekken in het dorp terug te vinden.

Martin van Waning

De maker van het beeld van de Schiere Monnik in de Willemshof heeft nog meer beelden op het eiland. Ga samen met gids Hilbert de Vries op zoek. Martin van Waning was een schilder/beeldhouwer, afkomstig uit Den Haag. In 1935 kwam hij naar het eiland, nadat hij in Groningen had gehoord dat het hier zo mooi en rustig was. Daarna is hij eigenlijk nooit meer weggegaan. Van Waning heeft veel schilderijen gemaakt, maar met deze tocht ligt de focus op zijn beeldhouwwerk.

Haal de Lytje Pole Agenda bij informatiecentrum Het Baken en zie wat er tijdens jouw verblijf allemaal te doen is op het eiland

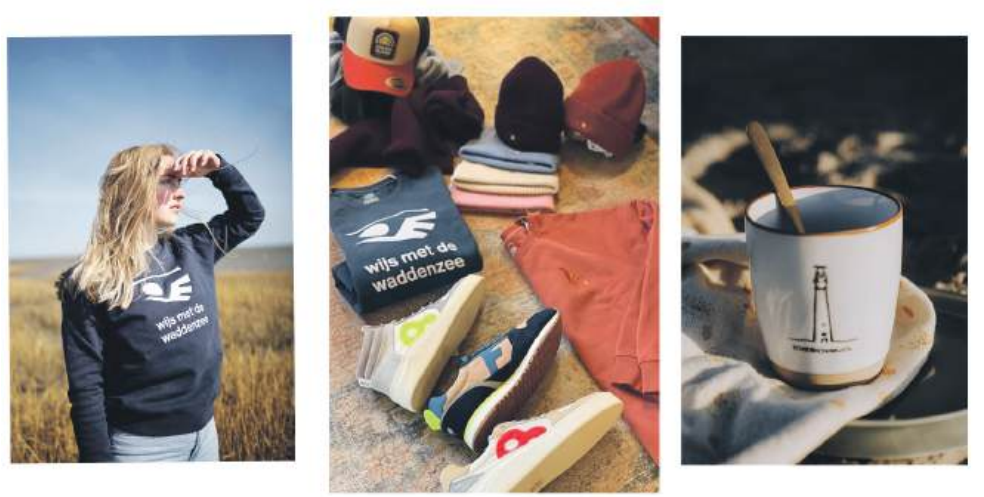
VVV Schiermonnikoog
info@vvvschiermonnikoog.nl
www.vvvschiermonnikoog.nl

 @Schiermonnikoog
 @vvvschiermonnikoog

Natuurmonumenten Schiermonnikoog
hetbaken@natuurmonumenten.nl
www.natuurmonumenten.nl

 @Schiermonnikoog-
Natuurmonumenten

RECYCLED - DUURZAAM -
OCEAANPLASTIC - LOKAAL

LIFESTYLE KLEDING SNEAKERS

Nieuwstreek 7 Schiermonnikoog, dijkoceanstore.nl

LEKKER

De kaas- en delicatessenwinkel Van Schier is een initiatief van de boeren van Schiermonnikoog. Ze houden nu minder koeien en nemen een groot aantal natuurbevorderende maatregelen. Zo krijgt de natuur vleugels. De bodem wordt gezonder en de diversiteit aan planten en dieren groeit. De boeren werken hierbij samen met Natuurmonumenten.

Bezoek onze winkel vol lekkers aan de Reeweg 5!
Open op donderdag, vrijdag en zaterdag van 10:00 tot 17:00 uur.
Kijk op vanschier.nl voor extra openingstijden.

www.vanschier.nl

Bezoek onze winkel vol lekkers aan de Reeweg 5!
Open op donderdag, vrijdag en zaterdag van 10:00 tot 17:00 uur.
Kijk op vanschier.nl voor extra openingstijden.

Hellema notaris

Dokkum Ameland Schiermonnikoog

Dokkum Hogepol 18 9101 LZ Dokkum Telefoon (0519) 29 49 15 Fax (0519) 29 32 34	Schiermonnikoog iedere 2e en 4e woensdag v.d. maand in het Dorpshuis Telefoon (0519) 29 49 15
Ameland Torenstraat 8 9163 HE Nes(A)Telefoon (0519) 54 35 04	info@hellemanotaris.nl hellemanotaris.nl

Parnassia

events & meer

Welkom op Schiermonnikoog, welkom bij Parnassia!

Hét evenementenbureau voor alles wat georganiseerd kan worden op één van de mooiste plekjes van Nederland.

Meer weten? Kijk op onze website en volg ons op social media!

parnassia-events.nl
Christy Hagen-Bakker
+31 6 482 504 18
info@parnassia-events.nl

Foto: Degrotedag.net

Huwelijk - Trouwen - Jubileum - Renew your vows - Verrassingshuwelijk - Winterwedding - Bedrijfsfeest - Familie- of vriendenweekend - Congres - Teambuilding - Workshops & meer!

GEEF JIJ OOK OM RUST, RUIMTE EN RUIGE NATUUR?

Geef, om de Wadden te beschermen.
Scan de code en word direct lid.
waddenvereniging.nl

NAAR HET STRAND

ACTIVITEITENSTRAND

By Chris op Schier

www.bychrisopschier.nl

SurfClub Schiermonnikoog

tantemargrietsurfclub@gmail.com

Kitesurfen Schiermonnikoog

www.kitesurfen-schiermonnikoog.nl

Reactief

www.reactief-buitensport.nl

By Chris op Schier

Naast blokarten en powerkiten is er nog zoveel meer te doen bij By Chris op Schier. Denk bijvoorbeeld aan een spannende expeditie op het strand. Je kunt je het hele jaar door vermaken bij By Chris op Schier. Wil je met een groep komen? Ook dat kan. Voor kinderen zijn er speciale workshops en leuke interactieve spelletjes. Je vindt By Chris aan het einde van de Badweg naar rechts, het eerste huisje.

www.bychrisopschier.nl

Zeebodem-wandelingen

Tijdens deze bijzondere wadexcursie ervaar je de karakteristieke geluiden en vergezichten van het wad. Eilander natuurgids Folkert Abma neemt je mee over de modderige vlakte waar de zee twee keer per dag terugkeert en de grens van zee en land diffuus is. Laat je verrassen door zijn verhalen, want in dit ogenschijnlijk verlaten landschap krioelt het van leven! Ontdek hoe planten en dieren er overleven en hoe ze het landschap vormgeven. Raap enkele schelpdieren en kijk hoe ze zich vervolgens ingraven. Je blik op de Waddenzee zal nooit meer hetzelfde zijn. *Kijk op straun.nl voor meer info (straun is eilandertaal voor strand)*

8, 15, 22 OKTOBER

Strandpalenwandeling

Langs de kust en in de duinen van Schiermonnikoog staan al sinds 1868 talrijke strandpalen, onder de meest barre weersomstandigheden. Veel eilanders hebben eraan gewerkt om dit stelsel in stand te houden. Daarom behoren de strandpalen tot het cultuurhistorisch erfgoed van het eiland.

De palen zijn er om de relatie tussen zee en land te monitoren. De strandpalen kunnen tijdig signaleren of de zee op een plek 'te opdringerig' wordt. In feite waken ze over het

eiland. Als de kust verandert, is dat aan de strandpalen te zien. Ze waarschuwen ons als er actie is geboden. Gids Harry Alers heeft de strandpalen benoemd tot Trouwe wachters op Schiermonnikoog. Hij organiseert regelmatig een strandpalenwandeling: een unieke wandeling in Nederland. Bij VVV Schiermonnikoog kun je deze wandeling van ruim zes kilometer boeken. Een uitgelezen kans om meer te weten te komen over het hoe en waarom van strandpalen.

Kornet-vissen en strand-safari

Aan de rand van de zee is verbazend veel leven te vinden; allerlei vissen, garnalen, heremietkreeftjes, krabben, zeesterren en zeedruifjes zijn er op zoek naar voedsel. Eilander natuurgids Folkert Abma neemt je graag mee voor een excursie zeeleven op het strand. Blootsvoets trekken we een kornet door de branding. We onderzoeken de vangst in met zeewater gevulde bakken. Na afloop laten we de zeedieren weer vrij wegzwemmen. Ook op het strand zijn bijzondere schatten te vinden. Met de hints van Folkert gaan we op zoek naar planten, dieren en andere strandvondsten. Die bespreken we samen. Doe jij een bijzondere vondst? *Kijk op straun.nl voor meer info*

Reactief Buitensport

Wil je deze herfst de kracht van de wind ervaren tijdens het blokarten, vliegeren of kitesurfen? Een dag vol spannende activiteiten begint bij Reactief Buitensport. Je vindt er alles wat nodig is om actief, uitdagend en veilig bezig te gaan met het beleven van een nieuwe sport. Niet alleen op zee, maar ook op het land biedt Reactief genoeg leuks, zoals boogschieten of een gezellige pot strandgolf. Voor bedrijfsuitjes, een familiedag, vrijgezellenfeest en schoolreisje ben je hier aan het juiste adres. Het eilander personeel deelt vol enthousiasme hun kennis en ervaring. Einde Westerhofpad, of via Einde Badweg rechts, tweede huisje. www.reactief-buitensport.nl

Twee vuurtorens

Het is misschien wel de meest gestelde vraag op Schiermonnikoog: waarom heeft het eiland als enige Waddeneiland twee vuurtorens?

Op het eiland kwamen twee lichten, om verwarring te voorkomen met de lichten van Terschelling en Borkum. Een dure methode, want er moesten dus twee torens worden gebouwd in plaats van één. De noordertoren is rood, de zuidertoren is inmiddels wit. Oorspronkelijk waren ze vrijwel identiek. Beide torens zijn 35 meter hoog en hun licht bevindt/bevond zich op 44 meter hoogte. Ze werden tegelijk gebouwd en in 1854 in gebruik genomen. Dat was in de tijd van olielampen!

Al na een halve eeuw, rond 1910, verloor de zuidertoren haar functie. De noordertoren kreeg toen namelijk een draaiend optiek, met een kenmerkend patroon: 4x achter elkaar een flits en dan 2x donker. Verwarring met andere lichten was nu uitgesloten. De zuidertoren werd daarna voorgoed gedoofd. Ze is verbouwd tot watertoren, toen in 1950 de waterleiding op het eiland werd aangelegd. Later kwamen er allerlei antennes op. Sinds 1992 zit er geen water meer in het reservoir.

Meer weten?

Over de vuurtorens en andere bakens is een informatief boekje geschreven door eilander en fysicus Tom de Neef: Twee vuurtorens?! op Schiermonnikoog.

Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Bakken

FIETSENVERHUUR SCHIERMONNIKOOG

Reserveer uw fietsen online via onze website.
Bezorging bij uw vakantieadres mogelijk.

Badweg 6
Middenstreek 10
Schiermonnikoog

☎ 0519 - 531 104
✉ info@fietsenopschier.nl
🌐 www.fietsenopschiermonnikoog.nl

installatiebedrijf

VLASMA

Ruim 40 jaar ervaring in: Installatietechniek,
duurzame techniek, dak- en zinkwerk,
service en onderhoud.

www.vlasma.nl

Melle Grietjespad 15 - Schiermonnikoog - Tel. 0519- 531 345

Familiaire bed & breakfast in de oude kern van het dorp. Alle kamers zijn voorzien van eigen sanitair. Ontbijt, bed- en badlinnen zijn inclusief. Reserveert u rechtstreeks bij ons? Dan is koffie/thee gratis tijdens uw verblijf.

Aïcha en Halbe Kroes
Middenstreek 32
9166 LN Schiermonnikoog
Tel: 0519-531196
info@westerburen.nl
westerburen.nl

SLIJTERIJ TULNER
SINDS 1904

Proef het Lytje Pôle gevoel!

Bestel en proef Lytje Pôle, Kallemooitje en Kobbesslokje bij de eilander horeca!
Verkrijgbaar bij Vrouwe Jakoba en online op www.slijterijtulner.nl

Schierfiets

Kom fietsen op Schiermonnikoog de mooiste plek van Nederland.
U kunt gemakkelijk bij ons reserveren via de website.
Fietsen worden op verzoek afgeleverd op uw vakantieadres.

U vindt ons naast de Schiermonnikoger Vishandel aan de Noorderstreek.

Schierfiets. Noorderstreek 32, 9166 NR Schiermonnikoog,
tel. 0519 531700 b.g.g. 0519 531636, email. info@schierfiets.nl
alle dagen geopend van 9:00 tot 18:00
voor meer informatie kijk op www.schierfiets.nl

TOX BAR

eten
drinken
dansen

Elke dag een feestje!

www.toxbar.nl | facebook.com/toxbar | 0519 - 53 13 73

SCHIERMONNIKOOG

SCHELPENMUSEUM PAAL

14

Thijs & Annelies de Boer, Martjeland 14, tel.nr. 0519-531663
www.schelpenmuseum.nl; tw.deboer@knid.nl

In principe elke dag open van 14.00-17.00 uur.
(Zie bord bij museum).

Toegang € 2,- p.p. tot 12 jaar € 1,- p.p.

CASA BONITA

Huis vol moois

Hoek Langestreek – Badweg

Woonaccessoires-lifestyle-
cadeauartikelen

www.casabonitaschiermonnikoog.nl

SPORT & SPEL

The Making Of... Activiteiten Bingo

De toenmalige voorzitter van VVV Schiermonnikoog, Marianne van Hall, kwam een paar jaar geleden met een speels idee: een activiteitenbingo voor jong en oud op Schiermonnikoog. Dit jaar vond het VVV-team het tijd voor een update van deze bingo. De opdrachten zijn opnieuw bedacht, het ontwerp is opgefrist en de uitvoering is weer in handen van onze vaste vormgever Gairje. De set bestaat uit vier verschillende bingokaarten. Zo kun je samen spelen, tegen elkaar strijden of juist ieder je eigen kaart kiezen. Ook wie alleen of met z'n tweeën is, kan mee-

doen: de kaarten zijn tevens los verkrijgbaar. Op elke kaart staan uiteenlopende opdrachten, van kleine doe-activiteiten tot verrassende uitdagingen. Van 'Spot een haas of konijn', 'Raak een krab aan' tot 'Ruim vijf dingen op die tot zwerfval behoren'. Het doel is duidelijk: alle opdrachten voltooien en zo een volle bingokaart behalen. Wie dat lukt, mag bij informatiecentrum Het Baken vol trots - en liefst luidkeels - 'Bingo!' roepen. Daar wacht een kleine prijs, maar vooral de eer dat je alle activiteiten hebt volbracht. *Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken*

Wad 'n Klets

Een doos vol leuke en soms verrassend diepgaande vragen om samen te lachen, herinneringen op te halen en nieuwe gesprekken te starten. Met ongeveer dertig kaarten, veelal geïnspireerd op het Wad en het eilandleven, is Wad 'n Klets perfect voor gezellige momenten in een café of bij de haard. Trek een kaart, stel de vraag en ontdek wat je tafelgenoten te vertellen hebben. Wat zou jij bijvoorbeeld doen als je de burgemeester van Schiermonnikoog was? *Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken*

Moeilijke Monnik

De Moeilijke Monnik is een breinkraker, die enigszins vergelijkbaar is met de dr. Denker Kerstpuzzel. Maar dan in een Schiermonnikoog-versie. Om de puzzel te kunnen oplossen, heb je een vrije geest nodig en moet je kunnen associëren en fonetisch denken (v=f, ij kan ei zijn bv.). De Moeilijke Monnik is de uitgelezen binnenshuis activiteit van Schiermonnikoog, maar je kunt hem natuurlijk ook op het strand of op een terrasje maken. *Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken (oplossing bij de foto: Karrepad)*

Tennissen

Tijdens de vakantie een lekker potje tennissen? Of meedoen aan de eilander tennistoss? Het kan allemaal bij tennisvereniging de Hinneleup. Midden in de duinen vind je de trots van tennissende eilanders: tennispark de Hinneleup, met een gezellig clubhuis met maar liefst drie Kushion Court-banen. Kushion Court is opgebouwd uit miljoenen rubberen kussentjes en daarom vriendelijker voor de gewrichten en onder (bijna) alle weersomstandigheden bespeelbaar. Door de zachtere bovenlaag is het spel iets minder snel geworden, waardoor het tennis toegankelijker en vriendelijker is, voor jong en oud. Probeer het zelf eens uit. www.dehinneleup.nl

Fitness

Wil je tijdens je verblijf werken aan je conditie of je figuur verbeteren? Dan ben je bij Opstisport Health Club Schiermonnikoog op het juiste adres. Je bepaalt zelf wanneer je sport en hoe je traint. De fitnessruimte beschikt over verschillende cardio- en krachttoestellen waar je zelfstandig kan trainen. Enthousiast geworden? Kijk voor meer info op www.optisport.nl en meld je aan

Voetbalvereniging VV De Monnik

De eilander jeugd en volwassen voetballers trainen en spelen competitie bij VV De Monnik. Informeer eens naar de mogelijkheid om zelf een balletje te trappen op de velden van De Monnik, hoe je de velden kunt huren of hoe kinderen bijvoorbeeld samen met Lytje Willem een toernooitje kunnen spelen. www.vvdemonnik.nl

Paardrijden

Bij Boerderij Florida aan de Reddingsweg is van alles mogelijk als het gaat om paardrijden op Schiermonnikoog. Wil je het eiland eens op een andere manier verkennen? Informeer dan naar de strand- en bosritten. Is je kind nog te jong en onervaren voor een buitenrit? Dan is een wandelpony misschien een goed idee. Samen een route door het bos lopen, terwijl je kind op de pony zit. Wil je je eigen paard of pony meenemen? Dat kan! Florida biedt stallingsmogelijkheden aan. www.paardrijdenopschiermonnikoog.nl

Schiermonnikoger Ganzenbord

Ter ere van het 125-jarig bestaan van VVV Schiermonnikoog in 2024 heeft de VVV samen met Kolstein Lifestyle & Boekhandel en Ontwerpbureau Gairje een exclusieve Schiermonnikoger Ganzenboreditie ontwikkeld. Een klassiek spel, in een nieuw jasje. Met deze speciale versie van Ganzenbord beleef je Schiermonnikoog op een speelse manier. Van de Veerдам tot de vuurtoren en van het dorp tot de Balg: het hele eiland komt voorbij, terwijl je dobbelt. Zowel in het Nederlands als in het Duits.

De Juwelen van de Freule

Tijdens deze outdoor escape wandel je langs historische plekken op Schiermonnikoog, terwijl je samen puzzels oplost en geheime ontrafelt. Ideaal voor iedereen die op een originele manier het eiland wil beleven. De tocht is volledig zelfstandig te spelen via een app en biedt een combinatie van spelplezier, geschiedenis en natuurbeleving. Kun jij de missie voltooien binnen de tijd? Begin vandaag nog aan de speurtocht naar de Juwelen van de Freule. *Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken*

ik ga op vakantie en ik neem mee:

bijna niets!

Want alles wat je nodig hebt, huur je bij **Linnenverhuur Schiermonnikoog!**
bedlinnen, handdoeken, theedoeken, spelletjes, speelgoed, ...

LINNENVERHUUR
schiermonnikoog

Angelique de Jong • Reddingsweg 28 • 9166 PD Schiermonnikoog
+31 (0)6 52 60 81 05

www.linnenverhuurschiermonnikoog.nl

MET EEN GROEP NAAR SCHIERMONNIKOOG

- GROEPEN
- GEZINNEN
- KAMPEREN

WWW.GROEPENOPSCHIER.NL voor meer informatie over onze groepsverblijven

DE BRANDING
www.debranding.nu
0519 53 15 57

EURECA
www.eureca.nl
0519 53 14 21

DE OORSPRONG
www.deoorsprong.nl
0519 53 13 91

DE DUINHOEVE
duinhoeveschiermonnikoog.nl
0519 53 11 26

DE KOOIPLAATS
www.kooiplaats.nl
0519 53 13 72

WELLNESS & GEZONDHEID

Massing Massage

tel. 06-12952887

www.massing-massage.nl

Pedicure/manicure

tel. 06-30962569

Begin maar Adem- & Wandelcoach

tel. 06-40770269

www.beginmaar.nl

Zelfpluktuin

tel. 06-57967397

www.detuinnaastdebranding.nl

De Dúnatter fitness

Duinpad 10,

tel. 0519-531113

www.optisport.nl/dunatter

Kwekerij De Wilde Akelei

tel. 06-57967397

www.detuinnaastdebranding.nl

Rust vinden begint met ademen

In ons dagelijks leven ademen we vaak zonder het te merken te snel of te hoog. Die oppervlakkige ademhaling houdt spanning vast en belemmert rust, herstel en helderheid. Ademcoaching helpt je terug te keren naar je natuurlijke ademritme. Door bewust te ademen komt je lichaam tot rust, wordt je hoofd stiller en ontstaat er ruimte van binnenuit. Je hoeft niets op te lossen, alleen te zakken in wat er is. De adem wijst je de weg naar meer vitaliteit, veerkracht en thuiskomen bij jezelf. Een sessie bij adem- en wandelcoach Jacqueline Mulder is altijd afgestemd op jouw ritme en behoefte, individueel of samen met een dierbare vriendin in een duo-coaching. www.beginmaar.nl

Lekker iete! Herfstige prei in de hoed

Scheur en/of snijd de paddenstoelen in grove stukken. Verhit een goede scheut olie in een grote pan op middelhoog vuur en bak de vegan kipstukjes en paddenstoelen tot ze bruin kleuren (ongeveer 5 minuten). Snijd de volledige prei (wit en groen) in stukjes, pers of snijd de knoflook fijn. Voeg de prei en de knoflook toe aan de pan met de tijm, zout en peper en een scheutje water tegen het aanbranden. Voor een pittige variant kan de verse peper erbij. Laat het geheel met de deksel op de pan een half uur sudderen op een lager vuur. Voeg daarna de bloem toe en laat het een minuut meebakken. Giet de melk erbij en roer goed door. Roer als laatste de kerrie, mosterd

en nootmuskaat door het geheel. Giet de vulling in een ovenschaal en dek het toe met bladerdeeg. Bestrijk het bladerdeeg met een beetje melk. Bak af in 30 minuten op 200°C. Eet smakelijk!

Een recept van de Pluktuin

Ingrediënten 4 personen

- 500 gram prei
- 400 gram paddenstoelen (oesterzwam op de foto)
- een pakje vega(n) kipstu(c)kjes
- olie om in te bakken
- 4 tenen knoflook
- een paar takjes tijm
- verse peper, optioneel
- zout en peper
- 3 eetlepels bloem
- 300 ml plantaardige melk, plus wat extra (havermelk op de foto)
- 2 eetlepels mosterd
- 2 eetlepels kerriekruiden
- 1 theelepel nootmuskaat
- bladerdeeg, ontdooid in de koelkast

Herfst in de pluktuin

Wil je eten wat het seizoen biedt? De Tuin naast de Branding teelt groente, (klein) fruit, oesterzwammen en bloemen. Dat gebeurt duurzaam en lokaal. Zaden en plantgoed zijn biologisch. De tuin gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen of kunstmest. Je kunt zelf komen plukken en oogsten. Je betaalt wat jij passend vindt, er is een bord met richtprijzen. In de pluktuin vind je ook Kwekerij De Wilde Akelei waar je inheemse planten kan kopen. Krijg je zin om mee te helpen? Neem dan even contact op, er is (bij goed weer) genoeg te doen. Je vindt de Pluktuin aan de Heereweg 2h op het perceel ten oosten van Kampeerboerderij De Branding. Op www.detuinnaastdebranding.nl staat meer informatie en ook wat er nu geoogst kan worden.

Fotoworkshops natuurfotografie

Houd je van fotograferen in de natuur en ben je benieuwd naar de mooiste plekjes op Schiermonnikoog? Eilander natuurfotograaf Folkert Abma kent het gebied als z'n broekzak. Hij toont je graag de planten en dieren van het eiland. Hij staat stil bij de bijzondere fenomenen van het moment en kan je tips geven over compositie, diafragma en sluitertijd. Breng je favoriete camera mee. Ga je ook met Folkert op pad? Alleen, met je vrienden, familie, collega's of in een kleine groep met vier andere deelnemers? Er is een ruim aanbod van workshops beschikbaar.

www.dewittehaas.nl

In de sauna

Hotel Duinzicht biedt je de mogelijkheid om lekker even de sauna in te gaan. Familie Harthoorn heeft in hun familiehotel Duinzicht een kleine, traditionele sauna met twee ligstoelen geïnstalleerd (22,50 euro per uur). Reserveren via info@hotelduinzicht.nl. Wil je op jouw vakantieadres van een sauna, jacuzzi of zwembad genieten? Trakteer jezelf dan op een vakantiehuisje, hotelkamer of appartement met deze extra faciliteiten. Wij hebben deze accommodaties op Schiermonnikoog alvast voor je op een rijtje gezet op onze website. www.vvvschiermonnikoog.nl/overnachten

Wereldwijde wenteling in het walvislabyrint

Ludy Feyen en Garda Meerdink weten op Schiermonnikoog sinds jaar en dag met bijzondere projecten de aandacht te vestigen op milieu-gerelateerde thema's. Ludy maakt als beeldend buitenkunstenaar installaties in en over de natuur met materiaal afkomstig uit die natuur. Met hun project Wereldwijde Wenteling stellen zij de vraag: waar zit de veranderkracht en de verbeel-

dingskracht bij jou? Hiermee zetten ze jongeren en volwassenen aan om zich bewust te zijn van onze heilige natuur. Er is met hulp van vele vrijwilligers aan de voet van de Berkenplas een levensgrote walvisspiraal van wilgentenen gebouwd: een soort labyrint van 3600 wilgentakjes die uiteindelijk met duinplanten begroeid zullen raken. Het labyrint is gemaakt om jezelf dieper te be-

vragen. Wist je dat op veel plaatsen op de wereld labyrinten liggen? De kracht van een labyrint is bijzonder. Onderga het gevoel tijdens je wandeling. Is er een vraag die je bezighoudt? Wandel het labyrint en ontdek in alle rust het antwoord wat je hart je ingeeft. *Wil je begeleiding?* www.waddenvreugd.nl

Schiermonnikoog, charme in ieder jaargetijde...
Reis met ons mee!

Een eiland met een gevarieerd landschap,
uitbundige plantengroei en rijke vogelstand.
Een paradijs voor fietsers en wandelaars.

Wij verzorgen de overtocht, gegarandeerd en
veilig, met moderne veerboten en watertaxi's.
Al ruim 100 jaar en bovenal met toegewijde
medewerkers. Want wij zijn trots, natuurlijk
op Schiermonnikoog! En op ons bedrijf.

WAGENBORG PASSAGIERSDIENSTEN
Reeweg 4, 9163 GV Nes Ameland

0900 - 9238
(€ 0,70 / per gesprek)

+31 854 011 008
(vanuit buitenland)

www.wpd.nl

DE HALTE
REEWEG 4
SCHIERMONNIKOOG
Tel. 0519 531256
E-mail: info@schiermonnikoog-horeca.nl

- * Patat & Snacks
- * Burgers & broodjes
- * Menu's & Salades
- * IJs & Drinks
- * Eigen bezorgdienst
- * Cateringen
- * Hét adres voor groepen

Schiermonnikoog.com

**Je kent het wel. Dat moment dat de boot afvaart
van het vasteland. Dag alledag.**

Hallo eilandgevoel. Wij zijn Schiermonnikoog.com.
**Een online platform voor huurders en verhuurders
die een zorgeloze vakantie op
Schier willen ervaren of aanbieden.**

*Liefs
Rink & Inas*

Vakantieverblijf It Aude Kolonyhús

"Voormalig RK kinderkoloniehuis St Egbert"

Studio's, appartementen en
groepsaccommodaties

diverse accommodaties met privé jacuzzi

Halverwege de Badweg, tussen dorp en Noordzeestrand

NIEUW

SchierGeluk

**10
persoons**

VAKANTIEVILLA

- Ruim en comfortabel • Modern en luxe ingericht
- Sauna & Wellness • Ideaal gelegen • Veel privacy

*Uniek gelegen op een duin
aan de rand van het dorp.
SchierGeluk is een modern
en sfeervol huis, geschikt voor
max.10 pers. Het grote huis
heeft 3 verdiepingen, een grote
woonkeuken, 3 badkamers en
een grote woonkamer met een
prachtig uitzicht.*

**Zomers perfect,
's winters ideaal**

*Wilt u met uw (klein-)
kinderen, familie of
vrienden genieten op het
prachtige Schiermonnikoog,
dan zal SchierGeluk uw
verwachtingen overtreffen.
Het huis ligt vrij, met een
grote omheinde tuin rondom.
Er zijn meerdere terrassen
en een heerlijke overdekte
loungehoek.*

Zandpad 2, Schiermonnikoog

www.schiergeluk.nl Peter Reilman 06 1412 1416

KINDERACTIVITEITEN

De nieuwe kinderburgemeester: Benito Sanou

Benito Sanou (13) werd op 28 januari in de gemeenteraadsvergadering van Schiermonnikoog geïnstalleerd als kinderburgemeester. “Vanaf het moment dat ik hier woonde, wilde ik al kinderburgemeester worden.”

“Op mijn zesde kwam ik vanuit Burkina Faso naar Schiermonnikoog. Ik zag toen hoe de eerste kinderburgemeester Sinterklaas welkom heette; vanaf die tijd wil ik al kinderburgemeester zijn. Toen ik hoorde dat ik het dit jaar was geworden, kon ik het haast niet geloven.”

Benito heeft een missie: “Elke keer als ik de afgelopen jaren de burgemeester zag, vroeg ik: wanneer komt er een skatebaan?” De burgemeester (Ineke van Gent) zei: “Blijf altijd vragen, Benito.” Nu Benito zelf kinderburgemeester is, gaat het er echt van komen. De planning is dat voor het einde van het jaar een gloednieuwe skatebaan is aangelegd tussen het voetbalveld en de tennisbaan. Benito: “We hebben meegedacht met het ontwerp en goede afspraken gemaakt. Geen graffiti en het wordt geen hangplek voor jongeren.” Het grote talent van Benito? Speeches houden. Bij de Beach Cleanup Tour,

80 jaar Bevrijding, Koningsdag en de Verhalenroute Echo's. “Ik maak zelf het beginnetje van de tekst, de persvoorlichter maakt het af en dan leer ik het uit mijn hoofd.” Zelf wil hij geen burgemeester worden: “Als burgemeester mag je geen fouten maken, dat is een heel grote verantwoordelijkheid.” Benito nam ook het eerste exemplaar

van het Schiermonnikoger Ganzenbord in ontvangst. Dit jaar wil hij nog een spelletjesmiddag voor ouders organiseren. “Ik ben dol op bordspellen en tegenwoordig kan ik ook tegen mijn verlies.” In november gaat Benito zelf Sinterklaas welkom heten en kun je hem met zijn ambtsketting om bewonderen bij het gemeentehuis.

Expositie en knutselen bij Het Baken

Bij informatiecentrum Het Baken kun je de expositie bekijken met daarin veel leuke voor kinderen. Je kunt bijvoorbeeld wadbeesten zien in het zoutwateraquarium of leuke filmpjes bekijken over het wad en over Schiermonnikoog. En vergeet niet om een selfie maken met onze (opgezette) zeehond! Bij de leestafel ligt er elk seizoen een nieuwe knutsel klaar die je ter plekke kunt maken. Ook zijn er kleur- en doeplaten te vinden om in te kleuren of om mee naar huis te vinden.

Bioscoop in het Dorpshuis

Sinds 2023 heeft het Dorpshuis de officiële status van bioscoop. Kom in de herfstvakantie leuke films kijken, bijvoorbeeld Hallo Wiebe. Wanneer beveiligers Wiebe een verlaten pretpark moet bewaken, lijkt het een makkelijke klus. Als er reusachtige robots opduiken in het park, belandt hij samen met zijn hulpjes in een vrolijk avontuur vol chaos, actie en onverwachte heldendaden (vanaf 6 jr).

Op avontuur met Lytje Willem

Denk jij lekker rustig op vakantie te gaan? Het recreatieteam van Lytje Willem denkt daar héééél anders over! Lytje Willem neemt je tijdens alle schoolvakanties mee op grootse avonturen. Wat denk je van lasergamen, stoere natuurknutsels, koekjes bakken, een vreselijk spannende spooktocht, vossenjacht en een flinke pot Levend Stratego? Voor de kleintjes hebben we een geweldige poppenkast, piratenfestijn, speurneusjes en een heuse mini-disco. Oh wacht, vergeet ook niet de bingóóó, survival XL, Wie is de Mol en weerwolven.

Kijk voor de mega Spelletjeskast en het activiteitenprogramma op www.lytjewillem.nl

Lekker lezen in de bibliotheek

Voor kinderen van 8-18 jaar is er in de bibliotheek een eigen verdieping met computers, een leestafel en zitzakken om heerlijk in te lezen. Door de grote collectie stripboeken, de nieuwste jeugdboeken en verschillende tijdschriften is er genoeg keus. Als je je boek of tijdschrift mee naar huis wilt nemen, kun je gratis lid worden (tot 18 jaar). Voor de kleinsten zijn er op de begane grond leuke babyboekjes en prentenboeken. In de vakanties wordt vaak voorgelezen door een eilander opa of oma. In de bibliotheek kun je gratis gebruikmaken van computers, wifi en kun je een printje of kopietje maken. www.ontdekdebieb.nl

Dier- en Speelweide Witte Winde

De kinderboerderij heeft het afgelopen jaar nieuwe bewoners gekregen: de alpaca's Emma en Jacob en twee vrolijke biggetjes die al groot zijn gegroeid: Pim en Boris. Natuurlijk zijn er ook de vaste bewoners: ezels, geiten en herten. Dagelijks van 15.30 tot 16.30 uur (met soms een uitzondering), kun je de ezels en geiten van dichtbij ontmoeten in de wei. Daarnaast zijn er kippen, loopeenden en een grote volière vol bijzondere vogels. Binnen vind je lieve cavia's die dol zijn op aandacht. Vergeet het grote speelterrein niet, dat is altijd open! Sponsor de kinderboerderij door een leuke speurtocht te kopen in informa-

21 EN 28 OKTOBER

Braakballen pluizen

Wat eet een uil eigenlijk?! Als je dat wel eens wilt zien, kun je braakballen pluizen bij informatiecentrum Het Baken. Zo krijg je precies te zien welke dieren er op het menu staan van de ransuil en de kerkuil. Ook leer je waarom een uil geruisloos kan vliegen en waarom hij zo goed kan horen. Koop je kaartje bij informatiecentrum Het Baken.

22 OKTOBER

OERRR Wilde Buiten Dag

Dieren spotten, slootje springen, vuur maken, marshmallows roosteren, op blote voeten lopen, sporen zoeken, touw knoppen, klimmen, rennen, klauteren en nog veel meer. Ben jij klaar om een boswachter van OERRR te worden? Ga dan de OERRR-challenge aan! Kom samen met je ouders en ga op avontuur rond de Berkenplas. Je leert alle skills die je nodig hebt als boswachter. Trek laarzen en oude kleren aan, want boswachters van OERRR zijn niet bang om vies te worden! Geef je op bij informatiecentrum Het Baken (gratis voor OERRR-leden en ouders).

tiecentrum Het Baken. De dieren van de kinderboerderij mag je niet voeren. Volg de Witte Winde op Facebook @witetwindeschiermonnikoog

STEUN DE NATUUR VAN SCHIERMONNIKOOG

Word lid van Natuurmonumenten

Word lid van Natuurmonumenten aan de balie van informatiecentrum Het Baken en ontvang:

- ✓ Een waardebon van €10,00 te besteden op Schiermonnikoog.
- ✓ Het boekje 'Op stap!' met wandelroutes in Groningen, Friesland en Drenthe of het boek van OERRR voor gezinnen die buiten op avontuur willen.
- ✓ Elk kwartaal het mooie en uitgebreide magazine Puur Natuur.
- ✓ Tot 30% korting op activiteiten, excursies en cadeaus in de webshop van Natuurmonumenten en bij informatiecentrum Het Baken.

SPAR **BRUNEKREEF**
Schiermonnikoog

De complete supermarkt met een uitgebreid assortiment
verse producten, bio producten en veel meer

www.sparbrunekreef.nl

Tel: 0519-531254

Middenstreek 2 Schiermonnikoog

Schiermonnikogervishandel

*Voor onder andere
diverse verse- en
gebakken vis,
plates, schalen
en uiteraard de
Hollandse nieuwe!*

U vindt ons onder de witte toren in het dorp

www.schiermonnikogervishandel.nl | noorderstreek 38, 9166 NR | 0519 531743 | vishandel.schier@knid.nl

Het Dorpshuis Schiermonnikoog

- zalen voor 20-200 pers.
- congressen
- bioscoop
- video installatie
- geluidsinstallatie
- ringleiding systeem
- bar
- recepties
- vergaderingen
- feestzaal
- cursusruimte

Voor activiteiten in en uit alle richtingen

Telefoon 0519-531456 · info@dorpshuisschiermonnikoog.nl · www.dorpshuisschiermonnikoog.nl

WADDESIGN.NL

WAD
EN
DESIGN

Koop nu jouw speciale
herinnering aan dit
bijzondere eiland
online op waddesign.nl!

*sweaters *kindershirts *duurzaam
*biologisch katoen *handgetekende
illustraties *eilander ontwerpen

Informatiecentrum Het Baken
Natuurmonumenten
VVV Schiermonnikoog
 Reeweg 9
 0519-531233
 hetbaken@natuurmonumenten.nl
 info@vvvschiermonnikoog.nl
 info@np-schiermonnikoog.nl
 www.vvvschiermonnikoog.nl
 www.natuurmonumenten.nl/
 schiermonnikoog
 www.np-schiermonnikoog.nl

Openingstijden
 maandag t/m zaterdag
 09:00 - 17:00 uur
 zondag 10:00 - 14:00 uur

Toegang
 Gratis

Informatiecentrum Het Baken

Al vier jaar heten Natuurmonumenten en VVV Schiermonnikoog je van harte welkom in het gloednieuwe gebouw van informatiecentrum Het Baken: jouw eerste stop op het eiland, met informatie, beleving en inspiratie onder één dak.

Het Baken is dé plek voor het boeken van (natuur-) excursies, activiteiten en accommodaties. Natuurlijk kun je er ook terecht voor algemene informatie over Schiermonnikoog met haar rijke cultuurhistorie, authentieke beziens-

waardigheden en prachtige flora en fauna van het Nationaal Park. In de tentoonstelling maak je op interactieve wijze kennis met het Nationaal Park, de rijkdom van het Werelderfgoed Waddenzee en de bijzondere plaats die Schiermonnikoog daarbij inneemt. Sta oog in oog met zeehond en lepel- laar, bewonder de sterrenhemel boven het eiland, bestudeer de unieke flora en fauna en ervaar de seizoenen op Schiermonnikoog. Niet te missen zijn de grote maquette van het eiland en de vertrek- en aankomsttijden van vogels;

Schiermonnikoog is immers dé hotspot voor vogelliefhebbers.

Ook vind je in de winkel van Het Baken Wadden- en streekproducten, souvenirs, speurtochten en de mooiste wandel- en fietsroutes van Schiermonnikoog.

Of je nu voor het eerst op Schiermonnikoog bent of het eiland al jaren kent, het team van Natuurmonumenten en VVV Schiermonnikoog helpt je graag op weg voor een geslaagde dag.

SHOPPEN IN HET BAKEN

Kerstballen van Schier

De Nijkerkse kunstenares Berna Doppenberg heeft haar glazen kerstballen speciaal voor de VVV handbeschilderd met de vuurtoren en het baken van Schiermonnikoog (zie ook pagina 33). Ze gebruikte hiervoor goede kwaliteit olie- en acrylverf, op een laagje Gesso (om de verf beter te laten hechten). De kerstballen zijn verpakt in een doorzichtig doosje. *Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken*

Dier & Sporen memory

Informatiecentrum Het Baken heeft verschillende soorten memory: Vogels, Dier & Sporen, (herkenbare gedragingen van) Honden en Memory Waddeneilanden. De editie Vogels heeft prachtig geïllustreerde afbeeldingen van Christine Berrie. Dier & Sporen kun je op twee manieren spelen: als memory, of zoek het juiste spoor bij het juiste dier. Kom snel naar Het Baken en test je geheugen met deze inspirerende afbeeldingen.

MEDEWERKER IN DE KIJKER

Karin Bordewijk Informatrice VVV

“Niet blijven dromen, maar doen. Dat heb ik samen met mijn partner Bert vijf jaar geleden gedaan. Nu wonen we hier samen met onze Aussie Vino op dit prachtige stukje Nederland.”

“Tussen de mooie Noordzee en het altijd veranderende wad op het Lytje Pole, met z’n duinen en ruige kwelders, is het genieten. En genieten, dat doe ik. Net zoals buiten zijn, heel veel buiten; veel meer dan in een stad waar wij woonden. Natuurlijk zijn er ook nadelen, maar een plek zonder nadelen bestaat niet en niks is onmogelijk. De boot vaart vijf keer per dag. Alles wat je echt nodig hebt, kan je hier krijgen en anders wacht je iets langer of je ontdekt dat je je zonder ook redt. Want dat is een van de mooiste ontdekkingen die ik heb gedaan sinds ik hier woon: less is more. Sinds 2,5 jaar werk ik bij de VVV in informatiecentrum Het Baken. Ik vind het vooral erg leuk om de toeristen wegwijs te maken hier op Schiermonnikoog. Ze uit te dagen om van de

‘Niet blijven dromen, maar doen’

geijkte paden af te wijken en te gaan struinen over het prachtige Schiermonnikoog. Uit de hectiek van alledag, de wind door je haren voelen, genieten. In Het Baken kan je naast informatie over Schiermonnikoog en het boeken van een leuke informatieve excursie van Natuurmonumenten ook op zoek

naar je mooie vakantieherinnering of een zaklamp om in het donker je tent te terug te vinden en natuurlijk dat strandmatje om lekker in de duinen te kunnen genieten van de mooie wolken. We ontvangen je graag bij informatiecentrum het Baken.”

NATIONAAL PARK SCHIERMONNIKOOG

Partners in het Nationaal Park: gemeente Schiermonnikoog

Nationaal Park Schiermonnikoog is natuurlijk het natuurgebied op Schiermonnikoog. Maar hoe zit het organisatorisch in elkaar? In Nederland is een Nationaal Park een samenwerkingsverband. Terreinbeheerders, overheden en verschillende belangenorganisaties werken samen onder de noemer Nationaal Park.

Het bestuur van Nationaal Park Schiermonnikoog wordt gevormd door het overlegorgaan. Afstemming vindt plaats op basis van consensus. Het overlegorgaan heeft een onafhankelijke voorzitter en secretaris. De komende tijd stellen alle organisaties die in het overlegorgaan zijn vertegenwoordigd zich voor. Dit keer is dat de gemeente Schiermonnikoog. Wethouder Ilja Zonneveld vertelt graag op welke manier de gemeente zich - samen met haar partners binnen het Nationaal Park - bezighoudt met circulariteit als het gaat om ‘organische afvalstromen’.

Lokaal compostmateriaal

Sinds 2021 werken de boeren op de eilanden samen met Wetterskip Fryslân, Natuurmonumenten, Agricycling en de gemeente om organisch afval in compost te veranderen. De boeren krijgen houtsnippers en gras van bermen, bloemenweiden en sloten. Afgelopen jaar is bij alle boeren één ril omgezet tot compost, die zij deze zomer hebben uitgereden over het land. De volgende stap is dat we als gemeente ook het tuinafval aan de boeren doneren om te composteren.

Ilja Zonneveld: “Door lokaal gras, houtsnippers en tuinafval te composteren, geven we de bodem nieuw leven. Compost vormt een vruchtbare humuslaag, vol voedingsstoffen die langzaam vrijkomen. Daardoor groeit het gewas beter, hebben onze boeren minder kunstmest nodig, en blijft ons kwetsbare ecosysteem in balans. Maar compost doet meer dan voeden: het brengt de bodem tot leven. Het zit vol met micro-organismen die organisch materiaal afbreken, de bodem luchtig houden en ziekten onderdrukken. Daarmee creëren we een bodem waarin ook het bodemleven floreert - met insecten,

larven en wormen die weer voedsel zijn voor onze weidevogels. Juist die vogels zijn onlosmakelijk verbonden met ons polderlandschap. Een gezonde bodem betekent dus óók een rijker leefgebied voor grutto’s, tureluurs en andere broedvogels. En dan is er nog het water. Compost zorgt ervoor dat de bodem meer vocht vasthoudt, waardoor het land beter bestand is tegen droogte én hevige regenval. Zo maken we onze landbouwgrond en natuur toekomstbestendiger in een veranderend klimaat. Door samen met boeren, inwoners en Natuurmonumenten lokaal te composteren, sluiten we de kringloop. We maken van afval een waardevolle grondstof, en versterken tegelijk de biodiversiteit, de landbouw en de natuur op ons eiland. Zo bouwen we stap voor stap aan een gezonder bodemleven op Schiermonnikoog.”

Tuinafvalversnipperaar

De gemeente heeft in de zomer een shredder in gebruik genomen. Een belangrijke stap in het composteringsproces. Het idee is dat het tuinafval dat de inwoners wegbrengen door de shredder gaat, waarna de gemeente het verpulverde materiaal naar de boeren brengt. Maar dit proces werkt natuurlijk alleen als inwoners hun tuinafval naar de afvalplekken brengen, zodat de boeren er schone compost van kunnen maken. Vandaar de campagne ‘Blaas nieuw leven in uw tuinafval!’, om inwoners te laten zien hoe belangrijk het is om tuinafval te scheiden en hen aan te moedigen om mee te doen. De gemeente vraagt eilandbewoners het tuinafval schoon in te leveren bij de afvalpunten. Schoon tuinafval betekent immers schone compost en een schonere weide. Meer weten? Op schiermonnikoog.nl/composter vind je alles over de campagne.

Druipende paddenstoel

De geschubde inktzwam is een veel voorkomende paddenstoel. Je ziet hem vaak in de berm van wegen en paden, ook op Schiermonnikoog.

Een jonge geschubde inktzwam ziet eruit als een langwerpig ei op een steel, met schubben aan de buitenkant natuurlijk. Als de inktzwam ouder wordt, opent de eivormige hoed zich. De rand van de hoed begint om te krullen en vervloeit tot een dikke zwarte smurrie, die in druppels naar beneden valt. In die zwarte inkt zitten de sporen van de inktzwam. Dit vervloeien van de hoed

gaat net zo lang door tot de hele hoed in inkt is veranderd en je alleen nog een witte steel ziet staan in een plasje drab. Geschubde inktzwammen leven van afgestorven planten; ze verteren dood plantenmateriaal tot voedingsstoffen. Maar behalve planten ‘eet’ de geschubde inktzwam ook vlees! De zwamvlok die onder de paddenstoelen in de grond zit, geeft een stof af waarmee hij kleine bodem-aaltjes kan verlammen. Als de aaltjes eenmaal zijn verlamd, worden ze ingepakt met zwamdraden en in een paar dagen helemaal verteerd.

Fietsroute door de polder

In alle seizoenen zijn in de Banckspolder vogels te zien. Ze zijn hier om te broeden en hun kuikens groot te brengen (maart-juli). Andere vogels zijn hier om tijdelijk te verblijven, zich vol te vreten en weer verder te trekken.

In april-mei richting noordelijk broedgebied, in september-oktober richting zuidelijk winterverblijf. Weer andere vogels overwinteren op Schiermonnikoog (september-april). Voldoende rust is van levensbelang voor vogels. Houd daarom afstand en verstoor de vogels niet. Fiets of wandel door de polder van

Schiermonnikoog met de route Polderpracht. Langs de 11 kilometer lange route leer je van alles over de vogels die hier leven. De route leidt je langs boerderijen, graslanden en de Waddendijk. In de polder wonen en werken boeren met hart voor de natuur en vogels. Wil jij weten wat zij doen voor de weidevogels? Stap dan op de fiets en laat je verwonderen en verrassen door de Banckspolder.

De route is samengesteld door Vogelbescherming Nederland en de boeren van Schiermonnikoog met financiering uit het programma Wij&Wadvogels.

NATIONAAL PARK SCHIERMONNIKOOG

illustratie Marycha Franken

Lepelaars ringen

Sinds 1992 broeden er lepelaars op Schiermonnikoog. Al snel begon de Werkgroep Lepelaar met het kleurringen van de lepelaarkuikens. Als de kuikens bijna kunnen vliegen, verzamelen ze zich in 'kuiken-crèches'. Dit is het moment waarop ze door een team van onderzoekers en vrijwilligers geringd worden.

Tijdens het ringen meten de onderzoekers het gewicht en de vleugel- en pootlengte van de lepelaarkuikens. Ook wordt er een bloedmonstertje genomen. Daarmee kunnen de onderzoekers zien of het kuiken een mannetje of vrouwtje is en wat ze hebben gegeten.

Het is heel bijzonder om tijdens het ringen de kuikens van zo dichtbij te zien. Hoewel de kuikens in eerste instantie alleen wat lijken te verschillen in leeftijd en grootte, blijken ze ook heel verschillend in karakter. Er zijn heel rustige vogels die het ringen en meten gelaten ondergaan. Maar er zijn er ook bij die alles doen om onder het meten uit te komen, zich steeds los proberen te worstelen en uit de weegzak proberen te klimmen. Sommige kijken nieuwsgierig mee naar wat er allemaal om hen heen gebeurt, terwijl anderen je direct aanvallen als je ze wilt oppakken of in je hand bijten als je een vleugel probeert te meten. Misschien zegt het karakter van een kuiken wel wat over hoe ondernemend hij wordt als hij opgroeit en op trek gaat. Zal een rustige vogel ook rustig naar het zuiden trekken, beetje bij beetje, en wellicht niet zo snel en ver als de felle rakkers? Dit is één van de vele vragen die de onderzoekers proberen te beantwoorden door lepelaars te ringen.

Ieder kuiken krijgt zijn of haar eigen kleurring-code. Iedere lepelaar met

ringen wordt dus een individu. Er is een enorm netwerk van vrijwilligers met telescopen en camera's die kleurringen van de lepelaars aflezen in Nederland, maar ook langs de hele trekroute naar West-Afrika. Wordt zo'n geringde lepelaar gezien door iemand met een telescoop of camera, en stuurt die persoon de code van de ring door naar de Werkgroep Lepelaar, dan krijgt hij of zij de hele levensloop van de lepelaar toegestuurd. Hierin staan de leeftijd, geboorteplaats en alle plekken waar de vogel op welk moment in zijn leven gezien is en door wie. Waar sommige mysterieuzere vogels nauwelijks waargenomen worden buiten hun broedgebied, laten andere zich graag zien en hebben zelf kantjes vol aan waarnemingen in allerlei gebieden.

Er zijn lepelaars die ieder jaar door dezelfde mensen op dezelfde plekken langs de trekroute en in de overwinteringsgebieden worden gezien. Wij hebben het over 'onze lepelaars' in Nederland. Maar de waarnemers en natuurbeschermers in de overwinteringsgebieden noemen het ook 'onze lepelaars'. Zo verbinden de lepelaars heel veel mensen met elkaar, komen we daardoor ontzettend veel te weten over individuele lepelaars, en kunnen we samen zorgen voor de bescherming van alle belangrijke gebieden door het jaar heen.

Onderzoek naar duurzame schelpenpaden

Op Schiermonnikoog beheert Natuurmonumenten 22 kilometer aan recreatieve schelpenpaden. De traditionele kleischelpen die hiervoor jarenlang zijn gebruikt, waren afkomstig uit beschermd Natura 2000-gebied en UNESCO Werelderfgoed Waddenzee.

De winning van deze schelpen verstoort de wadbodem en laat sporen van schade achter. Om die reden is Natuurmonumenten op zoek gegaan naar duurzame alternatieven. Sinds 2022 maakt Natuurmonumenten gebruik van schelpen afkomstig uit de Noordzee, gemengd met leem. Deze overstap is milieuvriendelijker, maar brengt ook aanzienlijke kosten met zich mee. Bovendien staat de beschikbaarheid van Noordzeeschelpen in de toekomst onder druk. Daar komt bij dat Schiermonnikoog door klimaatverandering steeds vaker wordt getroffen door hevige regenbuien, wat leidt tot wateroverlast en extra onderhoud aan de paden. Hierdoor nemen de kosten verder toe.

Om deze redenen heeft ingenieursbureau Movares, in opdracht van Nationaal Park Schiermonnikoog en Natuurmonumenten, onderzocht welke alternatieven er voor de schelpenpaden van Schiermonnikoog zijn. Door middel van gesprekken met belanghebbenden zijn de wensen en aandachtspunten van het eiland in kaart gebracht. De belangrijkste aspecten bleken: een duurzaam alternatief, eilandbeleving (het geliefde knispergeluid behouden), wateroverlast, bescherming van de zoetwaterbel en kosten.

Het onderzoek heeft geleid tot de volgende conclusie: de huidige Noordzeeschelpen gemengd met leem zijn een goed alternatief voor de kleischelpen uit de Waddenzee. Op het gebied van duurzaamheid en afstand tot Schiermonnikoog scoren ze goed vergeleken met alternatieve methodes van halfverharding. De Noordzeeschelpen met leem vragen wel vaker onderhoud dan de meeste andere halfverhardingen, maar ze zijn in prijs voordeliger.

Komend najaar test Natuurmonumenten de drie beste halfverhardingen in de praktijk. Deze worden op verschillende locaties in het Nationaal Park aangebracht. Mocht in de toekomst de prijs van Noordzeeschelpen met leem stijgen of het onderhoud intensiever en kostbaarder worden, dan kunnen de resultaten van deze test als basis dienen voor een weloverwogen overstap naar een duurzaam alternatief.

Heb je vragen over het onderzoek? Neem contact op via schiermonnikoog@natuurmonumenten.nl of kijk op de website www.schitterendschiermonnikoog.nl naar het onderzoeksrapport.

NATIONAAL PARK SCHIERMONNIKOOG

Laarzendag

Maanden zonder regen of juist enorme stortbuien: door klimaatverandering hebben we de laatste jaren te maken met extremer weer. Mens en natuur zijn afhankelijk van voldoende én van schoon water. Op zich is ons koude kikkerlandje wel wat gewend.

We bouwen dijken en sluizen, halen trouw ons zwemdiploma en fietsen door weer en wind. Geen Nederland zonder water, zou je zeggen. Toch is het in Nederland steeds vaker te droog of juist te nat. Te veel, te weinig of te vies water heeft hier direct invloed op de natuur.

Ook Schiermonnikoog staat de komende jaren voor uitdagingen op het gebied van waterbeheer. Naast zelfvoorzienend zijn wil Schiermonnikoog ook een inspirerend voorbeeld zijn op het gebied van innovatief en duurzaam waterbeheer. De gemeente ziet het eiland als een proeftuin voor waterinnovatie. We kunnen op het eiland nieuwe oplossingen ontwikkelen, testen en delen - van regenwateropvang tot circulair watergebruik. Er wordt onder andere gewerkt aan een toekomstbestendig en innovatief plan voor het versterken van de dijk en delen van de duinen op Schiermonnikoog.

18 oktober

Op 18 oktober is het Laarzendag in de Nationale Parken van Nederland. Met de Laarzendag vragen de Nationale Parken aandacht voor wateroverlast ten gevolge van klimaatverandering en het belang van schoon en genoeg drinkwater voor iedereen.

In Nationaal Park Schiermonnikoog neemt Wetterskip Fryslan je mee op een excursie over waterbeheer en de dijk- en duinversterkingsplannen. De boswachter verzorgt een wadexcursie, op laarzen natuurlijk. En 's avonds vertonen we de film *Our Blue World* in het Dorpshuis, met een inleiding van drinkwaterbedrijf Vitens.

Meer informatie vind je op onze website (np-schiermonnikoog.nl) onder het kopje nieuws.

Wist je dat...

de jongen van de grijze zeehond midden in de winter worden geboren? Daarom hebben ze bij hun geboorte een dikke witte vacht en moeten ze de eerste weken op het droge blijven. Na een tijdje hebben ze een speklaag opgebouwd en kunnen ze het koude water in.

Maaiproef op de kwelder

Boeren op een eiland is altijd al anders geweest dan op het vasteland. En met veranderende regelgeving wordt het er niet eenvoudiger op. Om de uitstoot van stikstof te verminderen, hebben de zeven boeren van Schiermonnikoog in 2021 besloten hun bedrijfsvoering aan te passen.

Zo hebben zij hun veestapel met 38% verminderd en proberen ze zoveel mogelijk voedingsstoffen (zoals mest en maaisel) lokaal te hergebruiken. Ze streven naar een meer circulaire landbouw, waarin de eilandkringloop centraal staat. In dat kader hebben de boeren Natuurmonumenten gevraagd of de kwelder opnieuw een rol kan spelen in hun bedrijfsvoering. Vroeger werd de kwelder namelijk gemaaid door de eilander boeren. Het idee is om het maaisel van de kwelder te gebruiken als compost of ruwvoer voor het vee.

Op het grootste deel van de kwelder laat Natuurmonumenten de natuur haar gang gaan en wordt er nauwelijks actief beheer uitgevoerd. Wel wordt sinds mensenheugenis een deel van de kwelder begraasd door het eilandvee. In de loop der jaren is het landschap daar langzaam veranderd. Waar vroeger jonge kwelders met lamsoor, zeeaster en veel scholeksters te vinden waren, zien we nu een oudere kwelder met soorten als zeekweek en zeealsem, en andere vogelsoorten. Niet minder waardevol voor de biodiversiteit.

Toch wil Natuurmonumenten graag meewerken aan het initiatief van de boeren. De veranderde manier van boeren op het eiland is een positieve ontwikkeling die Natuurmonumenten graag ondersteunt. Daarom starten we samen met Boerenbelang Schiermon-

nikoog een proef van zes jaar, om te onderzoeken of maaaien op de kwelder bruikbaar maaisel oplevert voor compost of ruwvoer. Tegelijk kijken we naar het effect op de ganzenpopulatie. Zijn ganzen juist geïnteresseerd in een gemaaid kwelder? En kan dit ervoor zorgen dat ze minder schade aanrichten in de polder? Ook het effect op de natuur is voor ons van groot belang. Dat kan variëren van schade (in dat geval stopt de proef direct) tot positieve effecten, zoals een toename van broedvogels, planten en insecten. Alleen door langere tijd te kijken, kunnen we dat goed beoordelen.

De proef is in augustus gestart. De gemaaide velden liggen direct achter de Kooiduinen, langs het Johannes de Jongpad. Hier gaan we ervaring opdoen met het maaaien, het verwerken van het maaisel en de kosten die daarbij komen kijken. De komende vijf jaar willen we de proef voortzetten, mits er financiering wordt gevonden. Nationaal Park Schiermonnikoog draagt bij aan de opstart, maar voor de vervolgjaren zijn we nog op zoek naar aanvullende middelen. Of de proef uiteindelijk succesvol is, moet dus nog blijken. Wij houden je graag op de hoogte van de voortgang.

Heb je vragen over de maaiproef? Via schiermonnikoog@natuurmonumenten.nl kun je contact opnemen met Natuurmonumenten.

Gluren bij de Buren

Tijdens de November Wandelmaand krijg je de unieke kans om het leven van eilandbewoners van dichtbij te ontdekken. Tijdens een korte wandeling door het dorp mag je bij verschillende huizen binnenkijken en ervaar je hoe eilanders hun dagen doorbrengen. Van hun werk tot vrijetijdsprojecten; stap in het leven van bijzondere eilanders.

Culinaire Wandeling

Het hoogtepunt van de November Wandelmaand: de dagelijkse culinaire wandeling. Een uitgelezen manier om de verschillende restaurants van het eiland te ontdekken in combinatie met een frisse wandeling. Schiermonnikoog kent vele leuke cafés en restaurants die juist op een herfstige dag in november volop gezelligheid bieden. Je loopt met je eigen gezelschap in je eigen tempo een van de wandelroutes. Iedere route voert langs vijf sfeervolle locaties. Bij elke locatie krijg je een onderdeel van een vijfgangenmenu geserveerd, met een bijpassend drankje.

KNRM-wandeling

Een redder van de KNRM (Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij) neemt je mee op een wandeltocht en vertelt over het reddingwezen op het eiland. Bezoek het boothuis, de kerk en andere belangrijke locaties uit de geschiedenis van de KNRM. Dit alles met verhalen vol met humor, maar ook met een serieuze toon.

November Wandelmaand: Ruig buiten ~ Warm binnen

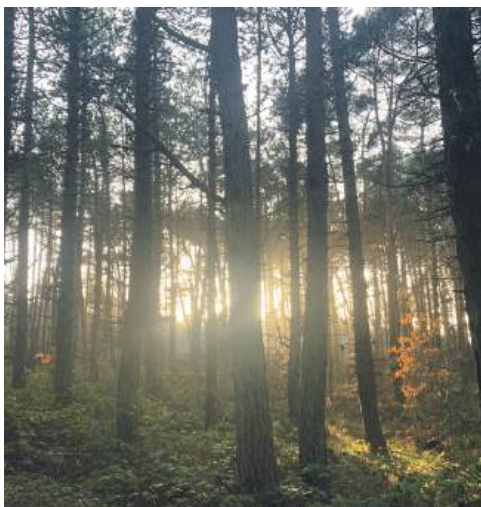
De hele maand november organiseren eilanders tijdens de November Wandelmaand leuke, kleinschalige wandelingen die perfect bij al het moois van Schiermonnikoog passen. Ervaar de stilte van het eiland in deze rustige maand, die nog prachtige zonnige dagen kan hebben.

Sommige wandelingen in deze maand zijn uniek en worden zelden gegeven, zoals de Vredenhof-wandeling onder leiding van beheerder Wyb Jan Groendijk en de wandeling Dorp in Oorlog van Cees Soepboer. Geniet van natuurwandelingen of blijf juist in en rondom het authentieke dorp om meer te weten te komen over de cultuur en geschiedenis. Naast begeleide wandelingen kun je ook zelf op pad. Denk aan de Bunkerroute of een rondje

dorp. Het programma is samengesteld door de Werkgroep November Wandelmaand en uitgevoerd door VVV Schiermonnikoog in samenwerking met Natuurmonumenten, 't Heer en Feer, De Witte Haas en vele eilanders. Op deze pagina een greep uit het steeds groter wordende aanbod. Leden van Natuurmonumenten krijgen op alle wandelingen korting.

Stiltewandeling

Bewust kiezen voor stilte of retraite plekken is van alle tijden, ook op Schiermonnikoog. Tijdens de stiltewandeling bezoek je een aantal plaatsen op het eiland, waar naast de weidse natuur ook ruimte is voor stilte. Zo wandel je in stilte van de Got Tjark naar de R.K. Sint Egbert kapel. Onderweg kun je reciteren op de tekst van monnik Thich Nhat Hanh: met mijn voeten kus ik de aarde: ik ben vrede. Via het schelpenpad en kleine bospaadjes loop je vervolgens naar de Berkenplas en het Walvislabirint. Na de wandeling wacht een kleine lunch in de Got Tjark. Tijdens deze excursie zijn er mogelijkheden om je impressies in woord of tekening vast te leggen op papier.

Struinpas

De Struinpas is een unieke wandelpas waarmee je in de November Wandelmaand stempels verzamelt tijdens je tochten over het eiland. Met elke wandeling en excursie kom je een stap dichterbij de titel Wandelexpert van Schiermonnikoog. Hoe meer stempels je verzamelt, hoe hoger je rang! Schrijf je in voor onze VVV-nieuwsbrief en haal daarna jouw Struinpas bij informatiecentrum Het Baken. Of boek een wandelarrangement, want ook dan ontvang je de unieke Struinpas. De Struinpas is exclusief verkrijgbaar tijdens de November Wandelmaand.

Humor in de Streken

Tijdens deze wandeling ga je met eilanders Sytze Schut op pad door de streken. Geboren en getogen op het eiland heeft Sytze een onuitputtelijke voorraad anekdotes en verrassende verhalen. Met zijn typische eilandhumor neemt hij je mee langs bekende plekken en verborgen hoekjes. Ga mee op deze bijzondere reis door de streken van het dorp en ontdek Schiermonnikoog zoals je het nog niet kende.

Wandelfilms

In de November Wandelmaand worden op de dinsdagavonden in het Dorpshuis inspirerende wandelfilms vertoond. In The Salt Path trotseren Raynor en Moth Winn verlies en ziekte door een duizend kilometer lange tocht langs de Engelse kust. Good One is een intiem drama over familie, vertrouwen en volwassen worden tijdens een backpacktocht. The North volgt twee vrienden die in de Schotse Hooglanden hun vriendschap én zichzelf herontdekken en als laatste neemt Fiore Mio je mee met schrijver Paolo Cognetti en zijn hond door de Italiaanse Alpen vol ontmoetingen en bezinning.

En meer...

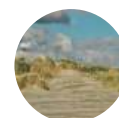
Paddenstoelen-wandeling

Literaire wandeling

Be-zin-ningswandeling

Dynamiek van de Duinen

Natuurwandeling Avondlicht

Fotowandeling

BOETIEK ZOUTERIK

stoer & vrouwelijk
eerlijk & duurzaam

Ik zie je bij Zouterik!

Middenstreek 11 • Schiermonnikoog • www.zouterik.nl • [@zouteriknl](https://twitter.com/zouteriknl)

De Ware Jakob

Gezellig uit eten op Schiermonnikoog.
Laat u verrassen door onze
gevarieerde keuken.

Langestreek 46
9166 LD Schiermonnikoog

0519 - 531687
dewarejakob.nl

Hotel van der Werff ANNO 1726

Eerste en oudste
hotel ter plaatse

Origineel interieur

Sfeervolle ouderwetse
gelagkamer

Reeweg 2 9166PX Schiermonnikoog 0519531203

hotelvanderwerff.nl

HOTEL & BRASSERIE

Brakzand

Elke dag geopend voor
ontbijt, lunch en diner.
Wees welkom en
beleef de Brakzand.

Langestreek 66
9166 LE Schiermonnikoog
www.brakzand.nl

Waarom terug naar huis...
...als je ook kan blijven?

Vind jouw baan op
Schiermonnikoog!

Vacature
Op Schier

Vacature op Schier brengt jou in contact met eilander bedrijven.
Ben jij op zoek naar een vaste baan, vakantiebaan, stage of
iets voor erbij?

Kijk op www.vacatureopschier.nl voor het actuele aanbod
en wie weet kan jij straks elke dag van het eiland genieten!

WINKELEN

De openingstijden van de winkels zijn duidelijk zichtbaar aangegeven op de winkeldeuren

Bakkerij Donders

Middenstreek 12, tel. 0519-531265
www.bakkerijdonders.nl

Boekhandel Kolstein

Middenstreek 38, tel. 0519-532239
www.kolstein.nl

Drogisterij en kledingwinkel Streek 56

Langestreek 56 , tel. 0519-531962
www.streek56.nl

Lifestylewinkel Kleur aan Zee

Langestreek 17, tel. 0519-531033
www.kleuraanzee.nl

Casa Bonita Huis vol moois

Langestreek 64, tel. 06-30397373
www.casabonitaschiermonnikoog.nl

Pottenbakkerij Hjirre

Middenstreek 27 , www.aleidablom.exto.nl

Snoepwinkel ‘t Peperhúsjen

Middenstreek 42, tel. 0519-531158
www.peperhusjen.nl

Supermarkt SPAR Brunekreef

Middenstreek 2, tel. 0519-531254
www.sparbrunekreef.nl

Doe-het-zelf winkel Dijkstra

Noorderstreek 26, tel. 0519-531762
www.bouwenopschier.nl

Shop Het Baken

Reeweg 9 , tel. 0519-531233, vvvschiermonnikoog.nl

Moody’s Winkel

Middenstreek 29, tel 06-12336067
www.de4dames.nl

DIJK ocean store

Nieuwestreek 7, tel. 0519-251865
www.dijkoceanstore.nl

Zouterik

Middenstreek 11, www.zouterik.nl

Cadeauwinkel MareMeu

Middenstreek 7a, tel. 06-19540491

Keet op 5

Badweg 5, tel. 06-53657331, Instagram @keetop5

Tabakshop

Reeweg 8a

Bij Smit & de Boer

Middenstreek 23, tel. 06-25125086
Facebook: @Bij Smit & de Boer

Menno Vos Galerie & Atelier

Reeweg 8b, tel. 06-39864937
www.mennovospaintings.nl

EVEN VOORSTELLEN

Ted van der Zee: ‘Als ik het zoute water ruik, ben ik thuis’

De woning van geboren en getogen eilander Ted van der Zee (70) heeft een prachtig uitzicht op de Waddenzeedijk. ‘Als ik hier naar buiten stap, sta ik direct midden in de natuur.’ Ted vaart als kapitein op het schip De Silverwind van Stichting Wadloopcentrum Pieterburen.

“Het Wad is onvoorstelbaar mooi. Om de zes uur voel je de zee wakker worden; je hoort het borrelen, stroompjes gaan lopen. Die pracht is niet uit te leggen, dat moet je zelf beleven.” Die kans geeft hij mensen op De Silverwind. “We doen zeehondentochten (zeer geschikt voor jong en oud) en varen naar de Engelsmanplaat. Ook kan er vergaderd worden op het schip. Met lunch en diner. Vergaderen in de natuur (zonder dat de bewoners van de Waddenzee daar last van hebben) is vooral belangrijk voor mensen die over het Wad beslissingen moeten nemen. Hier zie je de werkelijkheid en zit je tussen de elementen.” Als bestuurslid van Stichting Wadloopcentrum Pieterburen is Ted verantwoordelijk voor het beheer en technisch management van het

schip. Zijn kennis is enorm, want zeevaart en het varen zit in zijn bloed. Hij was vuurtorenwachter en daarna hoofd lichtwachter op de vuurtoren van Schiermonnikoog. Jarenlang werkte hij op de afdeling Nautische Handhaving bij Rijkswaterstaat. Ook studeerde hij op z’n 55e nog straf- en bestuursrecht. ‘Dat kan ik nie-mand aanraden’, zegt hij lachend. “Sommige mensen zeggen: doe eens rustiger aan. Dat is nu ook het plan. Maar ik kan moeilijk nee zeggen. Als ik vijf minuten op een stoel zit, wil ik weer iets doen.” 39 jaar was hij samen met zijn vrouw Frea, tot ze in 2018 overleed aan alvleesklierkanker. Mindfulness hielp hem om het verdriet te dragen. “Ik dacht dat mindfulness niets voor mij was, maar ik doe het nog steeds elke dag.” Hij geniet van zijn twee dochters en drie kleinkinderen. Volgend jaar is zijn laatste jaar als voorzitter van de Stichting Colin

Archer Memorial Race, daarna gaat hij het echt rustiger aandoen. Nog één keer de organisatie van deze zeilrace beleven, die om de twee jaar in de derde week van juli tussen Lauwersoog en Larvik (Noorwegen) wordt gehouden. Daarna vaker naar zijn huisje in Spanje, varen met zijn eigen boot en meer tijd voor zijn lieve vriendin.

Jong schaaktalent Carlijn verlegt haar grenzen buiten het eiland

Mijn naam is Carlijn Hagen (15), geboren en opgegroeid op het eiland. Vanaf mijn zevende ben ik begonnen met schaken. Toen ik alles had geleerd wat mijn moeder mij kon leren (wat niet zoveel was), begon ik aan de schaaklesjes van Janneke op de basisschool. Het Lytje Willem Grand Prix op het eiland was mijn allereerste toernooi. Ik was toen acht. Daarna heb ik elk jaar meegedaan. De vuurtorens als prijzen zijn heel mooi! Ik heb er twee, ze zien er heel speciaal uit tussen mijn andere prijzen. Vanaf toen ben ik eigenlijk alleen maar beter geworden. Nu speel ik toernooien door het hele land. Twee keer werd ik 2e op het Nederlands Kampioenschap en twee keer Open Nederlands Kampioen bij de meisjes in mijn leeftijdscategorie. Het schaakseizoen is vooral in het najaar. Bijna elk weekend ben ik dan ergens ver weg van Schiermonnikoog te vinden. Ik speel bij een schaakclub in Groningen, want op het eiland is er geen. Samen met andere clubleden reis ik naar

toernooien. Dat duurt lang, omdat het vaak ver weg is, maar ik vind dit leuk! Het vroege opstaan is minder leuk. Als we een teamwedstrijd spelen, begint deze vaak om 10 uur. Dan moeten we om 6 uur met de trein uit Groningen. Voor een wedstrijd op zaterdag ben ik drie dagen onderweg. Ik slaap vaak bij vrienden of kennissen van mijn ouders. De leukste toernooien zijn die van een week of langer, vaak in vakanties. Ik speel dan 1 partij per dag, die wel 5-6 uur kan duren. Leuk, omdat ik me dan goed kan focussen, zonder

dat ik op dezelfde dag nog een partij hoeft te spelen. Ik ken weinig meisjes van mijn leeftijd die hetzelfde doen als ik, daarom speel ik vaak tegen jongens. Ik vind dat niet echt anders, omdat je hetzelfde spelletje speelt. Soms hoor je in teamwedstrijden wel eens dat iemand tegen zijn teamgenoot zegt: ‘Ooh jij moet tegen een meisje, dat moet je wel winnen!’ Altijd grappig, omdat ik dan weet dat ze me niet hoog inschatten. Als ik dan goed tegenspel bied of win, is het leuk om te zien hoe ze zich verslagen voelen ‘door een meisje’.

3 T/M 9 OKTOBER

Schiermonnikoog Festival Najaarseditie

Tijdens deze 24e najaarseditie van het Schiermonnikoog Festival steken muzikale zwaargewichten het Wad over voor een onderdompeling in de rust en ruimte van het donkerste en meest noordelijke puntje van Nederland. Kom luisteren naar cellist Gary Hoffman, violisten Maria Mil stein en Valeriy Sokolov, klarinettist Fabio di Casola en sopraan Elisabeth Hetherington. Het festival neemt dit jaar afscheid van cellist en medeoprichter Jeroen Reuling. Vanaf 2026 ligt de artistieke leiding volledig in handen van festival-

directeur Caspar Vos – een overgang waarvan dit najaar al de eerste sporen zichtbaar zijn. Nieuw in het programma zijn onder meer de Sneak Preview en Secret Scores. Ook is gekozen voor concerttitels, bedoeld om binnen elk programma meer samenhang en verhaal te brengen. Zo reist het publiek dit najaar naar Amerika, Frankrijk en Byzantium, maar ontdekt het ook de wereld van de Nederlandse klassieke muziek én de filmmuziek. Vier de herfst en ervaar de ultieme versmelting van muziek en natuur!

Kaartverkoop jubileumeditie

Op 17 december begint de kaartverkoop van de jubileumeditie van het Schiermonnikoog Festival 2026. De festiviteiten beginnen met de 15e voorjaarseditie van 13 tot 19 maart, wanneer Schiermonnikoog in een broedplaats voor jong talent verandert. Onder andere pianist Aidan Mikdad, violist Salomé Bonnema, cellist Isaac Lottman, sopraan Ana-Carmen Balestra en het jongNBE zijn te horen, evenals

gevestigde namen als blokfluitist Lucie Horsch, pianist Ramon van Engelenhoven en saxofonist Deborah Witteveen. De jonge Groningse componist Pol Stam schrijft in opdracht van het festival een compositie, die in maart wordt gezongen door een koor onder leiding van festivaldirigent Catelijn van Berkel. Grasduinen door het programma kan vanaf maandag 8 december. www.schiermonnikoogfestival.nl

8 NOVEMBER

Aan boord bij Marja

Na haar iconische voorstellingen over Tupperware, de bruisende Landelijke Dooie Sterren Parade en haar Relatie Advisatie Show, gooit Marja van Katendrecht nu alle trossen los voor een onvergetelijke reis, geïnspireerd op de brieven van haar wereldreizende man, Kapitein Sterling. Lach om onverwachte wendingen en zet koers richting vervreemdende gezelligheid. Een avond vol theatermagie waarbij Marja’s unieke kijk op de wereld je laat nadenken over hoe je de wereld om je heen ervaart. www.destag.nl

21 NOVEMBER

Verhalenavond
Toen ik dapper was

De derde vrijdag van november is de traditionele Verhalenavond in Fryslân, waarop overal in Fryslân verhalen worden verteld in huiskamers, musea, cafés, bibliotheken en dorpshuizen. Dit jaar doet ook Schiermonnikoog (weer) mee. Het thema van dit jaar is ‘Toen ik dapper was’. Op diverse locaties in het dorp vertellen eilanders hun eigen verhaal, over toen zij dapper waren. Op Schiermonnikoog wordt Verhalenavond georganiseerd tijdens de November Wandelmaand. Verhalenavond is het vervolg op de geweldige 2018 Verhalen waarmee Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018 begon. Tryater ontwikkelde 2018 Verhalen als een openingsactiviteit van dat bijzondere jaar. Het doel? De kunst van het verhalen vertellen opnieuw op de kaart zetten en mensen samenbrengen door het delen van persoonlijke verhalen. Beperkt aantal plaatsen beschikbaar. Toegang is gratis, maar het ‘kopen’ van een kaartje is verplicht. www.vvvschiermonnikoog.nl/agenda

7 & 8 NOVEMBER

Devil’s Trail

De Devil’s Trail Schiermonnikoog biedt je een unieke kans om te rennen door het ongerepte landschap van het eiland. Verwacht smalle paadjes, ruige duinen, uitdagende klimmetjes en mooie vergezichten. Ervaar op 7 november de magie van de nacht op het donkerste plekje van Nederland met de Devil’s Night Trail (met hoofdlamp), afstand 10 km. Op 8 november zijn er de Brakzand en Kobbeduinen Trail, afstanden 30 of 15 km. *Informatie en aanmelden via www.devilstrail.nl*

22 NOVEMBER

Sinterklaasintocht

Op school, thuis en in de winkels... overall merk je dat het alweer bijna zover is. Sinterklaastijd! De tijd van verlanglijstjes maken en je schoen zetten met een lekkere wortel voor Ozosnel, het paard van Sinterklaas. Sinterklaas komt ook dit jaar met zijn Pieten naar Schiermonnikoog. Op zaterdag 22 november om 14.10 uur verwachten we de boot bij de steiger van de veerboot. Eenmaal in het dorp loopt de Sint tijdens de intocht via de Reeweg naar het gemeentehuis, waar burgemeester Ineke van Gent en kinderburgemeester Benito Sanou Sinterklaas en zijn Pieten welkom heten. Sint en zijn Pieten zouden het erg gezellig vinden als je hen komt opwachten. Neem je een mooie kleurplaat mee?

19 OKTOBER

Trio Thomas Heikoop

Geniet deze middag aan de Lange-streek 68 van een huiskamerjazzconcert van het Trio Thomas Heikoop. De voorliefde voor zangers als Frank Sinatra, Nat King Cole en Chet Baker zorgde ervoor dat Thomas een Chet Baker Tribute samenstelde om in kleine bezetting (trio) de onnavolgbaar kwetsbare melodieën, het verhaal en de solo’s van Baker te delen met het publiek. Thomas is zanger en trompettist en een veelgevraagd sessiemuzikant. *Informatie en reserveren 0519-700200*

MUSEA

Het Koningshuis

In het Koningshuis op de hoek van de Langestreek en de Nieuwestreek exposeert de cultuurhistorische vereniging 't Heer en Feer allerlei wetenswaardigheden uit haar archief. Er is onder andere aandacht voor de zeevaart, walvisvaart, de boerderijen, kerken, vuurtorens en het toerisme. Ook vind je er veel informatie over de drenkelingenbegraafplaats Vredenhof. Er is een kleine expositie ingericht over aansprekende onderwerpen uit het eilander verleden. In het Koningshuis kun je historische films bekijken. Deze kunnen ook tegen een kleine vergoeding worden gestreamd. Op de eerste verdieping bevinden zich het archief en een bibliotheek die je op afspraak kunt bezoeken. Er zijn altijd gastheren en -vrouwen aanwezig om met veel plezier het tentoongestelde toe te lichten en vragen te beantwoorden. Een bezoekje aan dit kleine museum is zeer de moeite waard. Het Koningshuis is enkele mid-dagen per week open. De toegang is gratis. Enkele keren per jaar geeft de

vereniging een tijdschrift en themanummers uit waarin een breed scala van cultuurhistorische artikelen aan bod komt. Ook wordt er ieder jaar een jaarboek uitgegeven. De tijdschriften, themanummers en het jaarboek zijn te koop in het Koningshuis en via de website. theerenfeer.nl

Openingstijden

Scan de QR-code voor actuele museum informatie

Rariteitenkabinet Gribus

In de receptie van It Aude Kolonyhûs aan de Badweg vind je de Gribusman-netjes die de afgelopen jaren op allerlei festivals in oude caravans hebben rondgereisd. Ook kom je hier een draak op sterk water tegen. Deze is ooit door Martin Roemers, zoon van de vuurtorenwachter, vlakbij de vuurtoren gevonden. Verder vind je hier de oude typemachine van Graaf von Bernstorff, geschonken door Auke Talsma, de kapiteinspet van Klaas Visser, blikseminslag, rariteiten van Stones fan en eilandgek Boudewijn Buch, de aorta

van een potvis, de hele walvisvangst op de Willem Barentsz levendig in beeld gebracht en nog veel meer. Kom je verwonderen en verbazen. www.itaudekolonyhus.nl

Schelpenmuseum PAAL 14

Aan het Martjeland ligt Schelpenmuseum Paal 14. Hier kun je schatten uit verschillende wereldzeeën bewonderen, zoals schelpen, barnsteen, botten en scheepswrakken. Het Schelpenmuseum heeft diverse boekjes uitgegeven over de vogels, planten, schelpen, vlinders en paddenstoelen van Schiermonnikoog. Ook zijn er originele souvenirs te koop, zoals strandvondsten in lijstjes of op strandhout en barnsteen van Schiermonnikoog. Nieuwsgierig geworden? Kom langs om de schatten uit de zee te bewonderen en daarna zelf op pad te gaan.

Wrakhout

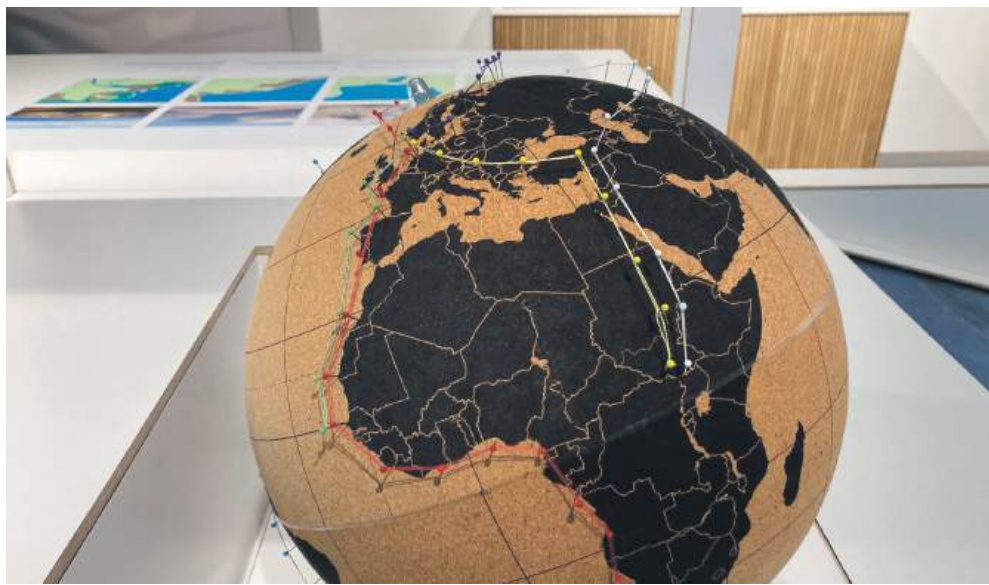
Je hebt ze vast wel eens in je vakantie-huisje of hotelkamer gezien: bootjes gemaakt van wrakhout. Impressies samengesteld uit allerlei voorwerpen die inwoner Harm Carrette op de vloedlijn vindt, met als belangrijke basis een houten plankje. De wrakhoutbootjes zijn stuk voor stuk uniek en krijgen door het materiaal fantastische vormen. Het zijn symbolen van vrijheid, reizen en ontdekken. Harm Carrette toont zijn bootjes en nog veel meer aangespoelde schatten in de oude schuur, waar vroeger de paarden stonden gestald. *Je vindt Wrakhout op het Van der Molenpad 15, het pad tegenover informatiecentrum Het Baken*

Bunkermuseum Schlei

Dit museum is gevestigd in de See-burgbunker aan het einde van de Prins Bernhardweg (voor het strandpaviljoen De Marlijn naar links, bij het kanon). Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd vanuit deze bunker de radarinformatie doorgeseind naar vliegbasis Leeuwarden, waar jagers van de Luftwaffe stonden gestationeerd. Het museum heeft nog twee bunkers opengesteld: een kleine munitiebunker op de hoek bij het Westerhofpad en de aggregaatbunker van de stelling Schlei. Deze staat rechts voor de fietsenstalling aan het eind van de Prins Bernhardweg. Hierin

o.a. een aggregaat dat er in de Tweede Wereldoorlog ook heeft gestaan. Er zijn verschillende voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog tentoongesteld in de theetuin van Hotel van der Werff, direct achter muziekkoepeel het Beukenootje. Het bunkermuseum wordt geëxploiteerd door Stichting Bunkermuseum Schlei en heeft tot doel het verzamelen, bewaren en tentoonstellen van goederen en kennis over de Tweede Wereldoorlog op het eiland. *Meer informatie: info@bunkermuseum-schlei.nl of bel 0519-531701*

Informatiecentrum Het Baken

In de tentoonstelling van Het Baken maak je op interactieve wijze kennis met het Nationaal Park, de rijkdom van Werelderfgoed Waddenzee en de bijzondere plaats die Schiermonnikoog daarbij inneemt. Eén van de onderdelen van de expositie gaat over de vogeltrek: een van de indrukwekkendste natuurverschijnselen op aarde. Elk jaar trekken miljarden vogels van hun overwinterings- naar hun broedgebieden. En weer terug. Het Waddengebied is een belangrijk knooppunt op de trekroute langs de Europese en Afrikaanse westkusten. Veel vogels maken een

tussenstop in de Waddenzee, omdat er op het wad volop voedsel te vinden is en er veel veilige plekken zijn om te rusten. Op de aankomst- en vertrekborden in de expositie kun je zien welke vogels deze week zijn aangekomen vanuit hun broedgebieden in het noorden en welke vogels binnenkort gaan vertrekken richting hun overwinteringsgebieden in het zuiden. Op de werldebol zijn de routes van verschillende trekvogels weergegeven. Zo kun je goed zien wat een enorme afstanden veel vogels tweemaal per jaar afleggen.

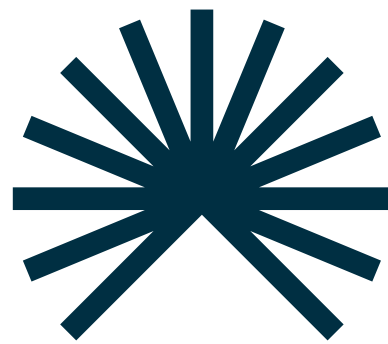
Soepboer Rijwielverhuur

Keuze uit 4000 fietsen.

U vindt ons op de veerdam
en bij de eerste bushalte in het dorp,
50 meter achter het VVV-kantoor.

tel 0519-53 16 36 www.fietsverhuursoepboer.nl email: info@schierfiets.nl

Schierglas^{nl}

06-12 89 68 92

- ☀ Recreatieschoonmaak
- ☀ Bedrijfsschoonmaak
- ☀ Glasbewassing
- ☀ Hogedrukreiniging
- ☀ Vloeronderhoud
- ☀ Beheer
- ☀ Dakgoot reiniging
- ☀ Groenvoorziening

Familierestaurant Het Wantij

📍 Langestreek 11
Schiermonnikoog
☎ 0519 531 526
✉ info@hetwantij.nl
📘 /hetwantijschiermonnikoog
📷 @hetwantij

*Waar verschillende
stromen samen komen!*

www.hetwantij.nl

TE HUUR - NODERSTRAUN 54

4-Pers. appartement - Direct aan het strand - Zeezicht
www.appartement-op-schiermonnikoog.nl

facebook

website

EVEN HELEMAAL TOT RUST KOMEN

In één van onze
dertien prachtige
vakantiehuisjes
op schiermonnikoog

🌐 www.vakantiehuisjeswaddenrust.nl

✉ info@vakantiehuisjeswaddenrust.nl

☎ 06-30066518 of 06-11205200

Bezorgservice - Eetwinkel - Slijterij

- Pizza's
- Pasta's en lasagnes
- Salades
- Vlees- en visgerechten
- Kindermenu's

Badweg 4

0519 - 53 11 73

ook op zondag open

Dekt u alvast de tafel...

www.vrouwejakoba.nl

LEZEN

Schiermonnikoog: wat er groeit en bloeit

Eilandjutter en eigenaar van het Schelpenmuseum, Thijs de Boer, heeft een zeer omvangrijk boek afgeleverd met Schiermonnikoog: wat er groeit en bloeit; de flora van een waddeneiland. Een totaaloverzicht, met alle planten die op het eiland groeien. Thijs: “Mijn ‘kleine’ plantenboeken vallen bij veel mensen in de smaak, we hebben er inmiddels meer dan 4000 verkocht. Sommige mensen vroegen om een totaaloverzicht. Gaandeweg heb ik, met dat in het achterhoofd, jarenlang zelf foto’s gemaakt van alle planten op het eiland en informatie verzameld over deze soorten. Omdat er elk jaar een paar nieuwe soorten werden gevonden die ik dan ook wilde opnemen, verzuchtte mijn vrouw Annelies wel eens, dat er zo ‘nooit een eind aan komt’. Op een gegeven moment wilden we het boek dan ook uitgeven. Dat hebben we in eigen beheer gedaan via uitgeverij Boekscout, want helaas bleek het onmogelijk om een uitgever te vinden. Dit boek omvat een overzicht van alle planten die tussen 2000 en 2024 zijn gevonden.”

Thijs de Boer kreeg hulp van Natuurmonumenten boswachter ecologie Erik Jansen en boswachter communicatie en beleving Cynthia Borrás. “Erik heeft het hoofdstuk over plantenzoekers gemaakt en met Cynthia heb ik alle teksten doorgenomen. Hun inbreng over waar de soorten voorkomen op het eiland was van groot belang.” In het boek staan twee wandelroutes die aangeven waar je in welk jaargetijde welke struik en plant kunt vinden. “De meest bijzondere plant vind ik de Gerande schijnsparrie. Deze plant

groeit op de kwelder en kan bij zeer hoog water worden overspoeld. In dat geval sluiten de bloembladen (door de waterdruk) en vangen zo een luchtbel, waardoor de meeldraden in die luchtbel helemaal droog blijven. Ik hoop zelf dat het onderzoek naar en de aandacht voor planten op Schiermonnikoog nooit zal stoppen.” *Verkrijgbaar bij informatiecentrum Het Baken*

23 OKTOBER

Superspannend eilandverhaal 19/91

Boekbespreking door Ilse Lemmers, medewerker boekhandel Kolstein

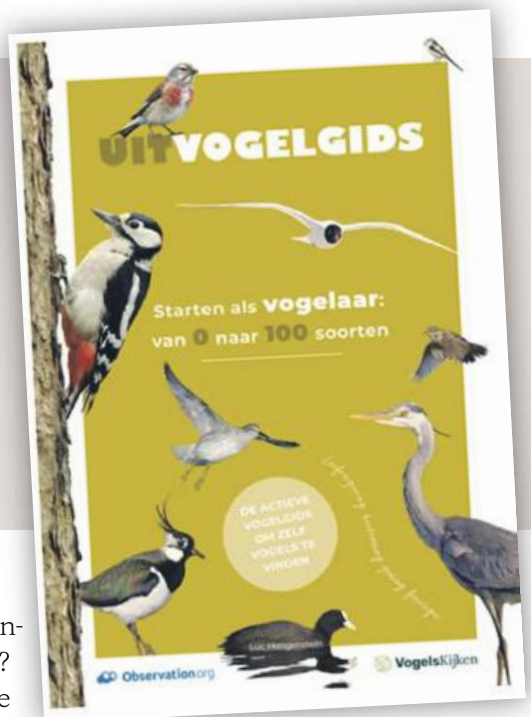
Jeugd- en kinderboekenschrijver Tom Rijpert komt in de herfstvakantie naar Schiermonnikoog. Zijn eilandverhaal 19/91 is een dikke aanrader voor kinderen (vanaf 10 jaar) die graag een spannend boek lezen. Dat het zich niet op Schiermonnikoog, maar op Terschelling afspeelt, zien we maar even door de vingers... In 1991 is een jongen spoorloos verdwenen vanaf een zomerkamp. Elf jaar later is Basha op hetzelfde zomerkamp en blijkt ze in hetzelfde stapelbed te slapen als waarin de vermiste jongen heeft gelegen. In de balk boven haar bed staan mysterieuze tekens gekrast, waardoor ze nieuwsgierig wordt naar de vermissing. Zij en Tibbe, die alles over mysteries weet, gaan op onderzoek uit en stuiten op aanwijzingen die de politie destijds over het hoofd heeft gezien. Ze hebben vijf dagen, dus de tijd dringt. Een ongelooflijk spannende detective vol onverwachte wendingen

en ontdekkingen. Tom Rijpert mag van mij de Gouden Griffel krijgen! *Tickets en boek verkrijgbaar bij boekhandel Kolstein, Middenstreek 38*

De Uitvogelgids

Ben je beginnend vogelaar of wil je eindelijk de grens van 100 soorten halen? De Uitvogelgids helpt je in een actieve ontdekkingstocht op weg met de 100 meest voorkomende vogels van Nederland en Vlaanderen. Dankzij duidelijke informatie over uiterlijk, leefgebied, seizoen en gedrag weet je precies waar en wanneer je soorten kunt vinden. Je start met de makkelijkste vogels en werkt toe naar steeds grotere uitdagingen. Onderweg houdt je je waarnemin-

gen bij - van mannetje tot vrouwtje, van zomerkleed tot winterkleed. Na elke 10 soorten ontdek je een nieuwe biotoop met een top 10 van natuurgebieden en extra opdrachten die je stimuleren om nóg beter te kijken en luisteren. *Verkrijgbaar bij boekhandel Kolstein, Middenstreek 38*

De Ploeg op Schiermonnikoog

De Ploeg op Schiermonnikoog is een prachtig vormgegeven en rijk geïllustreerd hardcover boek over het werk van Jan Gerrit Jordens (1883-1962), prominent lid van de Groninger Kunstkring De Ploeg. Jarenlang verbleef hij in de zomer op het eiland om te schilderen. Hij maakte hier ‘Schiermonnikoogjes’, kleine charmante zomerse werken en schilderijtjes met impressies van het eiland. Na zijn pensionering in 1948 kwam zijn kunstenaarschap tot volle wasdom tijdens een terugkerend verblijf op het eiland. Alles achter zich latend ervoer hij in de stilte van het duinland-schap een ultiem gevoel van vrijheid. In zijn aquarellen is de relatie met de werkelijkheid aanvankelijk nog herkenbaar aanwezig, maar uiteindelijk maakt het plaats voor een abstract uitzinnig spel van kleuren, strepen, toetsen en vegen. *Verkrijgbaar bij boekhandel Kolstein, Middenstreek 38*

Tijdschrift ‘t Heer en Feer

Het nieuwe nummer 2025-3 van Cultuur Historische Vereniging ‘t Heer en Feer staat in het teken van de geschiedenis van het onderwijs op het eiland. Oud-docent en onderwijsexpert Arie van der Stoep schreef een uitgebreid verhaal, met aandacht voor zowel de verschillende lagere scholen als ook het voortgezet onderwijs en de zeevaartschool. Verder ook het eerste deel over de Groningse kunstenaarsgroep De Ploeg, die veel op het eiland hebben geschilderd. Het nummer is te bestellen via de webwinkel van ‘t Heer en Feer en te koop in het Koningshuis. www.theerenfeer.nl

Welkom in de Got Tjark

De Protestantse Gemeente van Schiermonnikoog heet u van harte welkom in de Got Tjark, het kerkgebouw midden in het dorp. We zijn als kerk deel van het dorp. Elke zondagmorgen komen we samen in een kerkdienst, die begint om 10.00u. Tijdens de vakantieweken is er kindernevendienst voor kinderen in de basisschoolleeftijd. In de zomermaanden bent u ook op dinsdag en donderdag welkom in het kerkgebouw, voor bijvoorbeeld een korte bezinningswandeling. Verder worden in de zomermaanden oecumenische zomeravonddiensten gehouden. De gemeente heeft op dit moment een eigen predikant (dumde in de Eilander taal), ds. Marten de Jong. Wilt u meer informatie of wilt u actuele informatie over bijvoorbeeld kerkdiensten dan kunt u die vinden op de website van de Protestantste Gemeente: www.kerkschiermonnikoog.nl We zien u graag komen.

De Sint Egbert Kapel

Het meest noordelijke kerkje van Nederland staat aan de Badweg. Ruim 100 jaar staat de kapel hier al. In het midden van de vorige eeuw was het de kapel die hoorde bij het koloniehuis ernaast. Uit die periode stammen ook de kruiswegstaties, kleine panelen die het lijdensverhaal van Jezus afbeelden. Ze zijn gemaakt door Zr Martina OCD in de Karmel in Drachten. Bijzonder vanwege de afbeelding van kinderen op elk van de 14 paneeltjes. *Kijk voor vieringen op www.sintegbertkapel.nl*

Klooster Schiermonnikoog

Aan de rand van het dorp met zee, strand en duinen vlakbij, ligt het kleinschalige klooster Schiermonnikoog. Het klooster kan maximaal tien monniken en zes gasten herbergen. De monniken en gasten leven afzonderlijk van elkaar in eigen gedeelten, maar de kapel is wel gemeenschap-

pelijk. In de kloosterkapel kunnen naast de gasten nog negen bezoekers aanschuiven. Doorgaans is het stil in de directe omgeving van het klooster, maar niet altijd. Het klooster zelf nodigt uit de innerlijke stilte op te zoeken. www.kloosterschiermonnikoog.nl

Uitvaart op Schiermonnikoog

Op Schiermonnikoog worden alle eilandbewoners van een sterfgeval op de hoogte gesteld door een kaart in de brievenbus. Deze bevat ook de dag en het tijdstip van de teraardebestelling c.q. crematie. Het is traditie om met de begrafenisstoet rond het kerkhof te lopen. De politie

houdt het verkeer tegen en er wordt stilte in acht genomen. Alleen het luiden van de kerkklok verbreekt deze stilte. Gasten op het eiland wordt verzocht de stoet en de rondgang om de kerk niet te verstoren en stilte te betrachten.

ETEN & DRINKEN

Beachclub Noderstraun

Badweg 32, tel. 0519-531940
www.beachclubnoderstraun.nl

Restaurant/pizzeria De Ware Jakob

Langestreek 46, tel. 0519-531687
www.dewarejakob.nl

Schiermonnikoger Vishandel

Noorderstreek 38, tel. 0519-531743
www.schiermonnikogervishandel.nl

Strandpaviljoen De Marlijn

Prins Bernhardweg 2, tel. 0519-531397
www.demarlijn.com

Eetwinkel Vrouwe Jakoba

Badweg 4, tel. 0519-531173
www.vrouwejakoba.nl

Van Schier Kaas & delicatessen

Reeweg 5, tel. 0519-251870
www.vanschier.nl

Spaghetteria Pasta-bar

Langestreek 13
www.spaghetteria.com

VERHUUR

Fietsenverhuur Schiermonnikoog

Middenstreek 10 en Badweg 6
tel. 0519-531104 / 06-23354618
www.fietsenopschiermonnikoog.nl

Fietsenverhuur Soepboer & Schierfiets

Paaslandweg 1 en Noorderstreek 32
tel. 0519-531636
www.fietsenverhuurschiermonnikoog.com

Kindermeubilair

Fam. A. Holwerda
Reddingsweg 38
tel. 0519-531754 / 06-57040314 (vooraf reserveren)

Speluitleen

Reddingsweg 28
tel. 06-52608105
www.linnenverhuurschiermonnikoog.nl

Linnenverhuur Schiermonnikoog

Reddingsweg 28
tel. 06-52608105
www.linnenverhuurschiermonnikoog.nl

Schierlinnen

Martjeland 5, tel. 06-12896892
www.schierlinnen.nl

TRADITIE & HISTORIE

Kunstwerk

van Jan Loman: Paal 16

Paal 16 is een uniek kunstwerk uit 1971, gemaakt door beeldend kunstenaar Jan Loman. Het balletje en de zwarte olie-vlekken stellen de vervuiling van de zee voor, dat ook toen al een probleem was. Loman creëerde het werk voor wethouder Jouke de Jong. Zijn zoon Jelle de Jong schonk het kunstwerk aan 't Heer en Feer. Paal 16 (XVI) was in 1971 de laatste strandpaal, inmiddels zijn er ook paal 17 en 18 en loopt het strand nog verder door. Jan Loman was zowel beeldhouwer als graficus en schilder. Van zijn hand is ook het gestileerde embleem van de Waddenvereniging. Van diverse andere milieuorganisaties ontwierp hij het logo. Hij werkte onder meer in Indonesië, het Groningse Haren, Arnhem en Beetsterzwaag. Naast beeldend kunstenaar was Loman ook dichter. Hij schreef bij voorkeur haiku's. Een haiku is een vorm van Japanse dichtkunst, geschreven in drie regels waarvan de eerste regel 5, de tweede regel 7 en de derde regel weer 5 lettergre-

pen telt. In diverse plaatsen in Noord-Nederland zijn haiku's van zijn hand in steen vastgelegd. Voor het Koningshuis liggen 2 haiku's van Jan Loman. Loman had een voorliefde voor Schiermonnikoog en voor de Noorse fjordenkust. Zijn beeldende kunst en dichtwerk wordt gekenmerkt door een strakke ordening. Het unieke kunstwerk Paal 16 is te zien in het Koningshuis op de schildersezels van Jan Loman. 't Heer en Feer bezit deze schildersezels van Jan Loman en diverse werken van zijn hand.

UIT HET FILMARCHIEF VAN 'T HEER EN FEER

Nieuwe filmbeelden van Sake van der Werff

Sake van der Werff was niet alleen de eigenaar van het gelijknamige hotel Van der Werff, maar ook één van de eersten die het leven op het eiland met zijn filmcamera vastlegde. Van de huidige eigenaar van Hotel Van der Werff, Rob Fischer, kreeg Cultuur Historische Vereniging 't Heer en Feer een groot aantal films die Sake van der Werff tussen 1924 en 1955 heeft gemaakt. In deze selectie zie je beelden uit de jaren '30 van hoe het eraan toeling in het hotel, maar ook wat er in en om het dorp gebeurde. De waterleiding werd aangelegd; een commissie ontwierp schelpenpaden die onder veel belangstelling werden geopend. Verder zie je hoe het Strandhotel aan het einde van de Badweg werd verbouwd. Ook zijn er prachtige beelden van het duingebied rond 1950. In 1951 werd een groot feest in het dorp gegeven. Je ziet beelden van de voorbereidingen en de uitvoering. In datzelfde jaar kwam een kustmijnenveger naar het eiland die Hr. Ms. Schiermonnikoog (M872) werd gedoopt. Ook zie je opnames van hoe de walviskaken aan de Nieuwestreek werden geplaatst; deze waren meegenomen door Klaas Visser, kapitein van de Willem Barendsz. Verder nieuwe beelden van Kallemooi en het Pinksterrijden in 1952. 't Heer en Feer heeft deze 113e film in het filmarchief. Alle films in het archief

kunnen op verzoek worden vertoond. Je kan de gearchiveerde films ook thuis bekijken. Ga naar de webwinkel van 't Heer en Feer en regel daar voor een klein bedrag toegang tot de film. De film is dan zeven dagen beschikbaar. De film is ook te zien in het Koningshuis in de Dick Kool Saal tijdens de openingstijden.

Nieuwe aanwinsten in het Koningshuis

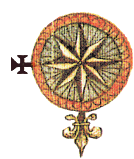
't Heer en Feer heeft in de afgelopen halve eeuw veel documenten, boeken, foto's, films en andere voorwerpen verworven. De vereniging gebruikt deze voor het maken van tentoonstellingen en het (laten) schrijven van boeken en artikelen. 't Heer en Feer krijgt ook regelmatig voorwerpen met cultuurhistorische waarde aangeboden. Heb je zelf historisch materiaal over Schiermonnikoog waar je meer over wilt weten? Neem dan contact op de beheerder (archief@theerenfeer.nl). Hier volgt een selectie van de aangeboden voorwerpen uit de afgelopen periode.

- Een olieverfschilderij op paneel (ca. 1928) van eilander schilder Klaas Onnes: Geschonken door Frits Nagel uit Kloosterburen. Klaas Onnes (1893-1971) is geboren op Schiermonnikoog en voer meer dan veertig jaar (waarvan 32 jaar als kapitein) op de veerboten van Oostmahorn naar Schiermonnikoog. Daarnaast was hij een hartstochtelijk amateurschilder. Hij schilderde zijn wereld van schepen, zee en eiland. In 2018 verzorgde zijn kleindochter Joke Gaasendam-Onnes een themanummer van Cultuur Historische Vereniging 't Heer en Feer over Klaas Onnes.

- Een schilderij, portret Riekert Visser in postbode-uniform uit 1939, van Martin van Waning: Geschonken door Frits Nagel uit Kloosterburen. Martin van Waning (1889-1972) verhuisde in 1937 naar Schiermonnikoog, waar hij zijn atelier vestigde in de voormalige zeevaartschool. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het atelier gebombardeerd en een groot deel van zijn werk

vernietigd. In het schilderwerk van Van Waning is de invloed van de Haagse School merkbaar. Hij schilderde onder meer watergezichten en landschappen. Naast schilderen was Van Waning actief als beeldhouwer, graficus en medailleur. Martin van Waning is ook de ontwerper van het standbeeld De Schiere Monnik in het centrum van het dorp.

Riekert Visser (1901-1994) was een zeer gewaardeerde eilander die naast veertig jaar postbode veel bijdroeg aan de eilandergemeenschap. Zo was hij actief bij de fanfare, de brandweer, de pinkstercommissie, bestuurslid van Schiermonnikoogs Belang en diaken bij de Nederlands Hervormde kerk.

Cultuur Historische Vereniging
't Heer en Feer
Schiermonnikoog

'T Heer en Feer
www.theerenfeer.nl

Schier
monnik
oog
shop.nl

Schierboeken | Schiertruien | Eilandkado's | Souvenirs

Specialist van de Wadden

www.bakkerijdonders.nl

Bakkerij

Donders

Middenstreek 12
Schiermonnikoog

DE BERKENPLAS

ETEN, DRINKEN, GENIETEN

GENIET VAN AL HET LEKKERS DAT
ONZE KAART TE BIJDEN HEEFT,
TERWIJL UW KINDEREN SPELEN OP
HET SPEELSTRAND.

UITGEBREIDE LUNCHKAART
BBQ - CATERING - FEESTLOCATIE

Prins Bernhardweg 1

0519-531570

www.schiermonnikoog-horeca.nl

Atelier Langestreek 7
schierhout lampen, foto's
en olieverf **schilderijen**

fotografie
trouwreportage
familie gezin shoot
landschap
interieur en
website

verhuur appartementen
paal 7 en studio 7
op Langestreek 7

06-47603896

WWW.ATELIERROMY.NL

telier Romy

romydam@knid.nl

Blokarten

Vliegeren

Boogschieten

Brandingkayakken

SUP'en

Surfen

Strandshop

En nog veel meer!

Een dag vol spannende
activiteiten begint
bij Reactief!

Reactief Buitensport

Strandopgang Westerhofpad

Tel: +31621945871

reactief_buitensport

www.reactief-buitensport.nl

info@reactief-buitensport.nl

**KITESURFEN
SCHIERMONNIKOOG**

Privé les

3-daagse cursus

Materiaal verhuur

Opslag eigen materiaal

Leren op jouw niveau

Ervaren begeleiding

En nog veel meer!

**Altijd al willen kitesurfen?
Dit is jouw kans!**

Kitesurfen Schiermonnikoog

Strandopgang Westerhofpad

Tel: +31621945871

kitesurfen_schiermonnikoog

www.kitesurfen-schiermonnikoog.nl

info@kitesurfen-schiermonnikoog.nl

Wad
anderz

• Havenpaviljoen •

**DAAR BELEEF
JE WAD!**

Havenpaviljoen Wad Anderz [Waddenhaven] | Reeweg 25 | 9166 PW Schiermonnikoog
www.wadanderz.nl | 0519-700205

KUNST & CULTUUR

The making of...

De Schiermonnikoger almanak

Marjolein Leenknecht van De Witte Haas, natuureducatie Schiermonnikoog, bedacht de Schiermonnikoger Almanak. Op het eiland leef je dicht bij de natuur. De elementen beïnvloeden je dagindeling. Zwemmen in zee met hoog water, foto's maken in het gouden uur, wadlopen, zeilen of gewoon de zon zien ondergaan. Op de Schiermonnikoger almanak vind je voor alle dagen van het jaar de tijdstippen van eb- en vloed, maansopkomsten, zonsondergangen, schoolvakanties, feestdagen en lokale evenementen. Deze wandkalender is geïllustreerd met natuurfoto's en bevat een snuifje eilander taal.

Marjolein: "Voor mijn vrijetijdsbesteding had ik zelf behoefte aan een handig overzicht van alle gegevens. Eerst hing ik twaalf A4-tjes aan de keukenwand, maar toen besepte ik dat het een kleine stap extra was om ze samen met een foto als kalender te laten drukken en inbinden. Het bleek een schot in de roos. Tijdens het jaar maak ik een selectie van foto's die me opvallen. Foto's van mijn man, natuurgids Folkert Abma, en mezelf, maar ook van andere fotografen: op de eerste en laatste maand van

editie 2026 hebben we prachtige foto's van eilanders Chris Talsma en Astrid Bijlsma. Mijn favoriete foto van deze editie staat op pagina 2. De bijna volle maan komt er als een reusachtige roze bal op achter de vuurtoren. Dankzij de Schiermonnikoger almanak weet ik nu dus precies wanneer ik van dit schouwspel kan genieten."

Te koop bij informatiecentrum Het Baken, boekhandel Kolstein of online via dewit-tehaas.nl

15 SEPTEMBER T/M 4 JANUARI

Verkoopexpositie Kleurrijk eiland van Irene Meuldijk

Sinds 2020 maakt Bij Smit & de Boer solo-exposities bij Wad Anderz. Vanuit deze bijzondere plek heb je prachtig uitzicht over de jachthaven en het Wad tot aan de sluizen van Lauwersoog. Thema's van de kunst (die ook te koop is) hebben steeds een relatie met de zee of het eiland. Vanaf 15 september zijn er schilderijen van eilander kunstenaar Irene Meuldijk te zien. In haar werk vormen land, lucht en water haar belangrijkste inspiratiebronnen.

Irene volgde haar opleiding aan Academie Minerva in Groningen. Sinds ze op Schiermonnikoog woont, schildert ze kleurrijke schilderijen van de fascinerende vergezichten rondom het eiland. Onderwerpen zijn de weerspiegelingen van eindeloze luchten, schitteringen in de zee, begroeiingen in steeds wisselende kleuren en de weidsheid tot aan de horizon. Meestal werkt Irene met paletmes en penseel op doek. Hierdoor ontstaan boeiende nuances in kleuren en structuren, die naast de ruimte, kenmerkend zijn voor haar werk.

Wie hangt daar?

Riky Alers-Jeurissen

Het gesprek met Riky Alers-Jeurissen vliegt alle kanten op. Maar ja, ze woonde dan ook onder andere in Limburg (waar ze geboren is), Mali, Burkina Faso, Rotterdam, Costa Rica en uiteindelijk al vijftien jaar op Schiermonnikoog. Ze was juf in Limburg en Rotterdam, ging met man Harry mee naar Mali, waar ze als vrijwilliger werkte op scholen en in het tekenonderwijs. Telkens als ze terug in Nederland was, deed Riky een opleiding; de laatste was de lerarenopleiding MO Teken en Schilderen aan de Fontys Hogeschool in Sittard, met vrij schilderen als

specialisatie. Toen Harry in Costa Rica ging werken, meldde Riky zich daar aan bij de kunstacademie en aquarelleerde de natuur, modellen en krottenwijken. "Door andere culturen te ervaren, krijg je andere ideeën en ga je andere dingen doen," zegt ze. Daarom is haar werk ook zo divers. Katten, flamenco-dans, hazen, de prachtige natuur van dit eiland. Ga maar eens kijken bij Galerie Bij Smit & De Boer aan de Middenstreek, Resort Schierduin aan de Badweg en tot 16 oktober in de Got Tjark (expositie van het Eilander Schilderscollectief De Kwast). *(tekst Titia Bouma)*

Vuurtoren schittert op handbeschilderde kerstballen

Schiermonnikoog heeft er een bijzondere kunstvorm bij: de vuurtoren en het Baken zijn vereeuwigd op handbeschilderde kerstballen. Kunstenaar Berna Doppenberg Saers uit Nijkerk kreeg onlangs de vraag om iconische plekken van het eiland vast te leggen op haar kunstzinnige kerstballen. "Een hele eer," zegt Doppenberg. "Ik hoop binnenkort de vuurtoren in het echt te bewonderen en te genieten van jullie mooie eiland." De ballen zijn stuk voor stuk uniek, want elk tafereel wordt met de hand geschilderd. "De lucht ziet er in de zomer heel anders uit dan in

de winter," legt Doppenberg uit. "Dat maakt iedere bal net een beetje anders." Het vertalen van een plat beeld naar het bolle oppervlak van een kerstbal noemt zij telkens weer 'een uitdaging'. Doppenberg schildert al dertig jaar, vaak realistisch in olie- en acrylverf. Sinds 2017 richt ze zich ook op kerstballen, die inmiddels tot ver over de landsgrenzen verspreid zijn. Vaak schildert ze persoonlijke portretten, bijvoorbeeld van overleden huisdieren. "Zo'n bal wordt het hele jaar door op een zichtbare plek gehangen. Het geeft troost."

www.gezusters-merks.nl
info@gezusters-merks.nl
+31 6 34339946

bij Smit & de Boer
Art + Sweets

Bij Smit & de Boer
Middenstreek 23
Open van woensdag t/m zaterdag
van 12.00-17.00 uur

SCHIER LINNEN

linnenverhuur

gemakkelijk
online bestellen en betalen

voordelige linnen-
& vakantiepakketten

altijd op locatie bezorgd

www.schierlinnen.nl

ONTDEK SCHIERMONNIKOOG VANUIT HET BAKEN

We staan voor je klaar!

Jouw startpunt voor avontuur
Kom naar Het Baken!
Plan je excursies, vind unieke activiteiten, boek je accommodatie en krijg antwoord op al je vragen.

Scan de QR-code voor al onze activiteiten.

Informatiecentrum Het Baken,
Reeweg 9, Schiermonnikoog

BOUW/KLUS/INSTALLATIE/ SCHILDER BEDRIJVEN

Klusbedrijf D. Dam

tel. 06-20632378

Bouwbedrijf Dijkstra

tel. 0519-531762

Installatiebedrijf Vlasma

tel. 0519-531345

Schier Schilders

tel. 0519-531082

Hellinga en Visser Schilders

tel. 06-39578786

ETEN & DRINKEN

Eetcafe Het Oude Boothuis

Nieuwestreek 6, tel. 0519-531460

www.hetoudeboothuis.nl

Cafetaria De Halte

Reeweg 4, tel. 0519-531256

www.schiermonnikoog-horeca.nl

De Koffiekajuit

Langestreek 17, tel. 0519-532075

www.smakelijkschier.nl

Tox Bar

Reeweg 7, tel. 0519-531373

www.toxbar.nl

Drink- & Eethuis De Berkenplas

Pr. Bernhardweg 1, tel. 0519-531570

www.schiermonnikoog-horeca.nl

Familierestaurant 't Wantij

Langestreek 11, tel. 0519-531526

www.smakelijkschier.nl

Hotel, wijnbar & bistro De4dames

Langestreek 9, tel. 0519-531133

www.de4dames.nl

Hotel Duinzicht

Badweg 17, tel. 0519-531218

www.hotelduinzicht.nl

Hotel Graaf Bernstorff

Reeweg 1, tel. 0519-820050

www.bernstorff.nl

Hotel Van der Werff

Reeweg 2, tel. 0519-531203

www.hotelvanderwerff.nl

Hotel Brasserie Brakzand

Langestreek 66, tel. 0519-700207

www.brakzand.nl

Havenpaviljoen Wad Anderz

Reeweg 27, tel. 0519-700205

www.wadanderz.nl

SCHOONMAAK

Schoonmaakbedrijf Schierglas

tel. 06-12896892

www.schierglas.nl

Meet Me at the Lighthouse Literatuurfestival

Van donderdag 13 tot en met zondag 16 november 2025 vindt de vierde editie plaats van literatuurfestival Meet Me at the Lighthouse. Vele schrijvers maken de reis naar Schiermonnikoog voor een weekend vol literatuur. Het festival brengt schrijvers, dichters, wetenschappers en het publiek tijdens leesclubs, literaire wandelingen, workshops en exposities met elkaar in gesprek

over literatuur, kunst, wetenschap en samenleving. Het eiland dient als decor, inspiratie en gespreksonderwerp. Meet Me at the Lighthouse wordt gemaakt uit liefde voor literatuur, cultuur en natuur. Op deze pagina staan enkele programma's uitgelicht.

Kijk voor de overige programma's, meer informatie en kaarten op www.mmatl.nl

14 NOVEMBER

Voorstelling Nog altijd storm

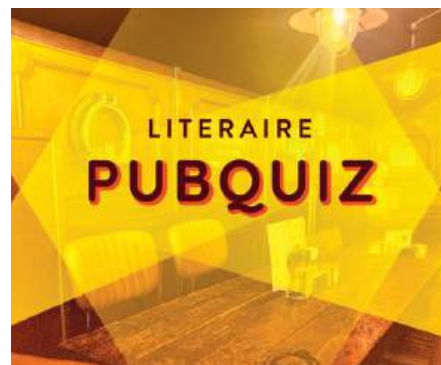
Bij uitgeverij Van Oorschot verscheen het toneelstuk Nog altijd storm van de Oostenrijkse Nobelprijswinnaar Peter Handke in vertaling van Miek Zwamborn. Om het boek te vieren, ontwikkelen Czeslaw de Wijs (dramaturg en acteur bij toneelgezelschap 't Barre Land) en Miek Zwamborn (schrijver/beeldend kunstenaar) een bijzondere voorstelling. Ze verkennen samen in de Sint Egbert kapel een aantal associaties die Nog altijd storm oproept. Daarbij raken ze aan bredere, maatschappelijke vragen: wat zijn de effecten van een gespleten culturele achtergrond zoals bij Handke?

15 NOVEMBER

Literaire pubquiz met lunch

Beginzinnen, quotes, literaire verwijzingen en personages vormen een dankbare bron voor een literaire quiz. Ramon Groenendijk neemt bezoekers mee op een speelse ontdekkingsreis door de literaire wereld. Herken jij die beroemde openingszin? Weet je welke auteur zich schuilhoudt achter dat pseudoniem? En kun je de juiste romanpersonages koppelen aan hun verhalen? Of je nu een doorgewinterde boekenliefhebber bent of gewoon graag je algemene kennis test - iedereen is welkom bij deze gezellige literaire quiz, gecombineerd met een heerlijke lunch bij Het Oude Boothuis.

13 T/M 16 NOVEMBER

Literaire programma's Schemer

Naast tal van kleinere literaire programma's bestaat Meet Me at the Lighthouse uit een reeks avondprogramma's rondom het thema Schemer - het magische moment tussen dag en nacht. In verschillende settings vertellen schrijvers als Adriaan van Dis, Connie Palmen, Ellen Deckwitz, Sinan Çankaya en Marjolijn van Heemstra in cultureel centrum De Stag over hun werk en gaan ze met elkaar in gesprek over schrijven, het eiland en literatuur. Het festival nodigt bezoekers uit om met nieuwsgierige blik naar het onbekende te kijken, juist in een tijd waarin tegenstellingen vaak centraal staan. Door het delen van verhalen ontstaat er ruimte voor begrip, dialoog en nieuwe perspectieven. *Voor de avondprogramma's is een passe-partout ticket verkrijgbaar*

16 NOVEMBER

Voordrachtmiddag Gloren

De kracht van voordracht is bijzonder: hoe anders hoor je de echte intentie van de maker als de woorden loskomen van het papier en aan klank, ritme, adem en stem worden gegeven? Ellen Deckwitz, Irene Wiersma, Saartje van Camp, Mahat Arab, Roberta Petzoldt en Erik de Jong (Spinvis) presenteren onder leiding van Francis Broekhuijsen hun werk in de Stag. In dit programma komen dichters en spoken word artiesten aan bod, maar ook twee muzikanten die zich bewegen op het snijvlak van muziek en poëzie. Een gedeelde ervaring van maker en publiek die uniek is voor een literatuurfestival.

LEER SCHIERMONNIKOOGS MET DYAMI

In 2018 leerde taalvirtuoos Dyami Millarson het Schiermonnikoogs in 52 dagen. Hij kreeg twee bevriende taalwonderen ook zover, waarna ze het Schiermonnikoogs als geheimgtaal onder elkaar gebruikten, zodat niemand hen kan verstaan. Het geeft aan hoeveel plezier ze erin hebben. In deze rubriek geeft Dyami je een leuke en leerzame les in het Schiermonnikoogs.

Omtsach feur huzenheige wêgen - aiste deel

Aleksander-beite wie in yn de njúegentiende eeuw gebeurenen seeman. As in kleeuwn teeuw yn de kneup siet, hôle er it rastich út 'e beeuwn. Hy kúe sokke meuje flechten fan teeuw metje.

Omtsach - respect. *Feur* - voor. *Huzenheige* - huizenhoge. *Wêgen* - golven. *Aiste* - eerste. *Aleksander-beite* - opa Alexander. *Wie* - was. *In* - een. *Yn* - in. *Njúegentiende* - negentiende. *Gebeurenen* - geborene. *Seeman* - zeeman. *As* - als. *Kleeuwn* - kluwen. *Teeuw* - touw. *Kneup* - knoop. *Siet* - zat. *Hôle ... út 'e beeuwn* - ontwarde, haalde ... uit de knoop. *Er* - hij. *It* - het. *Rastich* - rustig. *Hy* - hij. *Kúe* - kon. *Sokke* - zulke. *Meuje* - mooie. *Metje* - maken

GEMEENTE SCHIERMONNIKOOG

Gemeentehuis en gemeenteraad

Het oudste deel van het gemeentehuis aan de Nieuwestreek werd gebouwd in 1857. Nadat het later wit werd geschilderd, kreeg het de bijnaam 'het Witte Huis'. In het Witte Huis bevinden zich de raadzaal annex trouwzaal en twee vergaderkamers. In 2006 kwam er een nieuwe kantoorvleugel, waarin zich het kantoorgedeelte en archief bevinden.

Activiteitenstrand

Tussen de strandovergangen Badweg (oostelijk van strandpaviljoen Paal 3) en strandpaal 5 (westelijk van strandovergang Jacobspad) is het toegestaan om onder andere te vliegeren, kitesurfen en strandzeilen. Vliegeraars: gebruik bij voorkeur een vlieger die geen overbodig geluid maakt, kijk goed uit en zorg ervoor dat je ruim afstand houdt van mensen en dieren. Komt de huifkar in de buurt of zijn er ruiters? Neem dan je vlieger even in (niet neerhalen). Wandelaars en overige strandgebruikers: het activiteitenstrand op Schiermonnikoog is relatief klein. Omdat dit stuk strand is aangewezen voor het uitvoeren van deze activiteiten moet je je er dus van bewust zijn dat er snelle voertuigen voorbij kunnen komen. Houd daarmee rekening, zeker met kleine kinderen en loslopende honden. Vanzelfsprekend houden de vliegeraars rekening met je, maar mocht je behoefte hebben aan meer rustig recreëren raden wij aan een ander stuk strand te kiezen.

Drones

Op Schiermonnikoog hebben we liever niet dat je met een drone vliegt. Drones passen niet in het natuurgebied en zij verstoren de rust die wij en onze gasten waarderen. Daarom is het op veel plaatsen niet toegestaan om met een drone te vliegen.

Paardrijden

Voor ruiters en menners is de folder 'Paardrijden op Schiermonnikoog' beschikbaar met daarin routes en afspraken.

Vóór 1857 vergaderde men in het café van het voormalige recht-, raad- en posthuis van het eiland, op de plaats waar nu Hotel van der Werff is gevestigd. De gemeenteraad van Schiermonnikoog bestaat uit negen leden, afkomstig van de drie plaatselijke partijen: Samen voor Schiermonnikoog, Ons Belang en Schiermonnikoogs Belang. Het college wordt gevormd door de burgemeester en twee wethouders.

Strandvonder

In alle aan zee grenzende gemeenten wordt het beheer van de strandvonderij uitgeoefend door de burgemeester. Je kunt jouw vondsten melden bij de politie.

Strandrolstoel

Ook minder validen kunnen optimaal van het eiland genieten. De gemeente stelt gratis speciale strandrolstoelen beschikbaar, te vinden bij Beachclub Noderstraun aan de Badweg en strandpaviljoen De Marlijn aan de Prins Bernhardweg.

Afval

In elke wijk staat een huisvuilcontainer. Hier kun je naast restafval ook groente- en fruitafval, kunststoffen, drankenkartons en metalen in deponeeren. Afvalinzamelaar Omrin scheidt dit afval achteraf. De vuilcontainers open je met een speciale afvaltag. Glas kun je op meerdere plekken kwijt in glasbakken. Het oud papier wordt iedere eerste woensdagavond van de maand huis-aan-huis verzameld. Klein chemisch afval wordt viermaal per jaar opgehaald. Bij de inzamelbak in de supermarkt kun je kleding, batterijen, spaarlampen e.d. kwijt. Help je mee Schiermonnikoog schoon te houden?

Algemeen

Meer informatie over de verschillende onderwerpen op deze pagina en meer vind je op onze website www.schiermonnikoog.nl.

Ja, wij willen trouwen... op Schiermonnikoog!

Willen jullie trouwen op het kleinste bewoonde Waddeneiland van Nederland? Dat kan! Beleef hier een onvergetelijke huwelijksdag op een van de breedste stranden van Europa of op een van de andere sfeervolle trouwlocaties. Trouw (overleg de mogelijkheden) op de plek die jullie wensen. Voordat jullie trouwen moeten er een aantal formele zaken worden geregeld. De gemeente Schiermonnikoog is je hierbij graag van dienst.

Via onze website www.schiermonnikoog.nl geven wij zoveel mogelijk informatie om jullie voor te bereiden op jullie huwelijk.

Omrin afvalapp

Op de nieuwe ondergrondse afvalcontainers staat een QR-code waarmee de Omrin afvalapp gedownload kan worden. In de afvalapp staat informatie over ophaaldata, locaties en hoe om te gaan met de verschillende soorten afval.

Honden

Op het eiland zijn een aantal paden waar je je hond onaangeliend kunt uitlaten. Op de kaart staat dit in roze aangegeven. Je hond moet wel altijd onder appèl staan. Op de rest van het eiland moeten honden wél aan de lijn. Als begeleider van een hond ben je

Watertappunten

Vul zelf je flesje met heerlijk tapwater uit de duinen. Verspreid over het eiland vind je vijf watertappunten: bij de dijkovergang richting de veerhaven, de strandopgangen aan de Prins Bernhardweg en de Badweg, de vuurtoren en midden in het dorp in de Willemshof. Je levert op deze manier een bijdrage aan een beter klimaat door minder afval te produceren en de uitstoot van CO₂ te verminderen. Dit is een project van de werkgroep Fairtrade en de gemeente Schiermonnikoog en is gefinancierd door het Wagenborg CO₂ compensatiefonds.

Iets kwijt of gevonden?

Op de website www.verlorenofgevonden.nl kun je alle gevonden en verloren voorwerpen raadplegen en een voorwerp registreren als verloren of als gevonden. Ga naar de Publieksbalie van het gemeentehuis voor meer informatie en/of het aanmelden van een gevonden of verloren voorwerp.

Gemeentehuis
Nieuwestreek 5
Postbus 20,
9166 ZP Schiermonnikoog
tel. 0519-535050
www.schiermonnikoog.nl
postbus20@schiermonnikoog.nl
Op werkdagen uitsluitend na telefonische afspraak geopend van 08:30 tot 12:00 uur.

VEER & BUSDIENST

Veerdienst

Tickets

Tickets zijn online verkrijgbaar via www.wpd.nl. Ook kun je bij de terminal in het havenkantoor in Lauwersoog terecht voor je bootkaartje. Wanneer je reist met Wagenborg Passagiersdiensten koop je altijd een retour.

Groepskorting

Reis je met een groep van 15 personen of meer, dan kun je korting op het tarief krijgen. Meld de groep ten minste één dag van tevoren aan. Dat kan telefonisch via 0900 9238 of via www.wpd.nl. Nemen jullie ook fietsen mee? Wil je dit dan ook meteen doorgeven?

Sneldienst

Dagelijks, volgens een vaste dienstregeling, met de sneldienst in 20 minuten aan de overkant. Je betaalt een toeslag op je vervoersbewijs voor de veerdienst. Dit regel je gemakkelijk online via www.wpd.nl. De sneldienst is alleen toegankelijk voor personen. Fietsen kunnen niet mee aan boord.

SCHIERMONNIKOOG > LAUWERSOOG

MAT/M ZA	07:30	10:30	13:30	16:30	19:30
ZO - EN FEESTDAGEN		10:30	13:30	16:30	19:30

LAUWERSOOG > SCHIERMONNIKOOG

MAT/M ZA	06:30	9:30	12:30	15:30	18:30
ZO - EN FEESTDAGEN		9:30	12:30	15:30	18:30

De vaartijd is circa 45 minuten.

Voor actuele informatie kijk op www.wpd.nl

Wagenborg Passagiersdiensten B.V.

Kantoor Lauwersoog

Zeedijk 9 9976 VM Lauwersoog

BMS Watertaxi

Bos Marine Services (BMS) vaart in principe 24 uur per dag, al geldt er wel een duurder tarief tussen 21:00 en 07:00 uur.

Het opstappunt op Lauwersoog is de drijvende steiger naast de overdekte parkeergarage op Lauwersoog. Op Schiermonnikoog stap je op de steiger op de Veerдам aan boord van de BMS Watertaxi.

Info en boekingen:

tel. 0519 - 34 94 22 of via info@bms-bv.com

Busdienst

Qbuzz Qbuzz verzorgt het openbaar vervoer op Schiermonnikoog. Naast openbaar vervoer kunnen de bussen ook worden ingezet voor groepsvervoer naar verschillende bestemmingen. Voor reisinformatie en informatie over groepsvervoer kun je kijken op www.vvvschiermonnikoog.nl/ovschier. Op deze website vind je de lijnplanner, een handige tool die op basis van de gekozen bestemming de juiste buslijn en halte voor je opzoekt.

BUSDIENST NAAR DE VEERBOOT

Halte	Vertrek voor afvaart
Noderstraun Badweg	40 min.
Lange- en Middenstreek	35 min.
Reeweg en Heereweg	30 min.

Qbuzz Schiermonnikoog

Oosterreeweg 2, 9166 PE Schiermonnikoog

tel. +31 (0)88 127 2702

www.vvvschiermonnikoog.nl/ovschier

schiermonnikoog@qbuzz.nl

REDERIJ WAGENBORG

Je vakantie begint al op Lauwersoog! In ongeveer 45 minuten brengt Wagenborg Passagiersdiensten B.V. je naar het eiland.

De schepen zijn voorzien van alle comfort, en ook voor minder validen goed toegankelijk. Aan boord vind je buffetten waar je terecht kunt voor een vers kopje koffie, broodje, soep of een andere versnapering. Ook is er WiFi aan boord en lees je in deze informatiekraant of op de televisieschermen wat je allemaal kunt verwachten op het eiland.

PRAKTISCH

Bagage

Je mag als passagier of fietser maximaal 30 kilo handbagage aan boord meenemen. In de praktijk houdt dit in dat je zelf je bagage in één keer door de kaartcontrole moet kunnen dragen. Onder handbagage worden uitsluitend koffers, tassen, plunjezakken en rugzakken verstaan. Kisten, gereedschappen en dergelijke vallen hierbuiten. Je handbagage kun je na het passeren van de kaartcontrole in de bagagewagens plaatsen. Let op: de bagageruimte is beperkt en kan niet worden gereserveerd.

Transport

Wil je meer dan 30 kilo bagage meenemen, groepsbagage regelen, of je bagage van thuis tot aan je vakantieverblijf laten vervoeren? Neem dan contact op met dit eilandier transportbedrijf:

Ridder en de Vries Transporten

tel. 0519-531851

www.rdvtransport.nl

TAXI OP HET EILAND

Taxi Drent

Dinsdag en woensdag gesloten

www.taxidrent.nl, tel. 0519-531400

Aansluitend busvervoer op sneldienst

Sinds Hemelvaart sluiten de bussen op Schiermonnikoog weer aan op de sneldiensten van Wagenborg Passagiersdiensten. Dat betekent dat reizigers eenvoudig kunnen overstappen van boot naar bus en andersom. Zowel bezoekers als eilanders profiteren van meer gemak, betere bereikbaarheid en een vlotte start of afsluiting van het verblijf op Schiermonnikoog.

ROUTE

Per auto

Lauwersoog ligt aan de autoweg N361. Rij je via Leeuwarden, volg dan de route Dokkum/Lauwersoog. Via Groningen ga je vanaf de ringweg richting Winsum naar Lauwersoog.

Per bus of trein

Reis je met het openbaar vervoer?

Raadpleeg dan [ov9292 \(9292.nl\)](http://ov9292.nl).

Parkeren

Schiermonnikoog is een autoluw eiland. Dit betekent dat auto's, motoren en andere gemotoriseerde voertuigen van bezoekers niet worden toegelaten zonder ontheffing van de gemeente Schiermonnikoog. Bij de haven van Lauwersoog, vlak bij de boot, vind je ruime parkeerterreinen.

Wagenborg Veerbootcafé

Ga ieder kwartaal in gesprek met één van de directieleden van Wagenborg Passagiersdiensten in informatiecentrum Het Baken. Deel je mening en maak je wensen kenbaar. De koffie staat klaar. Meer info op de website van de VVV.

Wist je dat...

De bruin geworden bladeren van de eik nog de hele winter aan de boom blijven hangen?

Nationaal Park Schiermonnikoog

Nieuwe Waddenzee Experience

Bezoek het WEC, Werelderfgoedcentrum Waddenzee in de haven van Lauwersoog! Dé plek waar jong en oud worden geraakt, geïnspireerd en geactiveerd door de magie van de Waddenzee.

Ervaar en ontdek het Waddengebied in de interactieve experience en bezoek de zeehonden in het zeehondenziekenhuis.

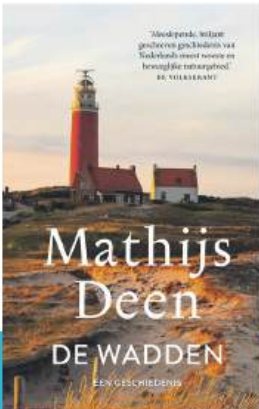
Bezoek het WEC vooraf of tijdens jouw verblijf op Schiermonnikoog. Informeer bij VVV Schiermonnikoog.

ontdekweg.nl

LIFESTYLE + BOEKEN KOLSTEIN SCHIERMONNIKOOG

- BOEKEN & TIJDSCHRIFTEN
- LIFESTYLE
- SCHIER HOODIES & SWEATERS
- KADOARTIKELEN

MIDDENSTREEK 38 SCHIERMONNIKOOG KOLSTEIN.NL

06 33 01 26 08 www.deaudeschuele.nl

De Aude Schuele

20 personen overnachten

25 personen vergaderen

Een les in genieten, midden op Schier

Huisje Lente - www.lente.nl

VEEL PRIVACY
TUIN OP
HET ZUIDEN

Sfeervol vakantiehuisje te huur

Huisje Lente is een heerlijk comfortabel tweepersoons vakantiehuisje. Vrijstaand, met een ruime tuin en rustig gelegen aan de rand van het dorp. Het centrum van Schiermonnikoog is om de hoek en binnen een kwartiertje wandelen bent u zo in de duinen of bij de zee. De ideale plek om uit te waaien en te ontspannen. **Boek nu of informeer naar de mogelijkheden!**

internet: www.lente.nl mail: info@lente.nl tel: 06 151 55 902

www.ingerichtetenten.nl

Huur een tent op Camping Seedune

- koelkast, kookcomfort
- vaste bedden
- complete keukeninrichting
- electra (220V)
- grote zonneluifel

25% korting
Tot en met 11 juli 2025
actie code 2025-20

Luxe kamperen? Boek nu, tel: 06 224 65 783

ingerichtetenten.nl
Luxe kamperen op Schiermonnikoog

HOOG & LAAG WATER

SEPTEMBER 2025			
		HW	LW
1	4:20	81	
ma	10:29		-89
	16:42	74	
	22:52		-81
2	5:21	75	
di	11:25		-73
	18:02	65	
	23:56		-66
3	7:00	76	
wo	12:48		-62
	19:42	67	
4	1:29		-61
do	8:26	89	
	14:38		-74
	21:06	79	
5	3:02		-76
vr	9:32	106	
	15:46		-96
	22:11	92	
6	4:02		-94
za	10:24	120	
	16:40		-114
	23:02	102	
7	4:52		-109
zo	11:08	131	
	17:28		-128
	23:46	107	
8	5:38		-119
ma	11:49	138	
	18:13		-136
9	0:27	110	
di	6:22		-128
	12:29	142	
	18:54		-139
10	1:06	110	
wo	7:03		-134
	13:10	143	
	19:33		-138
11	1:43	110	
do	7:41		-137
	13:51	141	
	20:10		-133
12	2:19	109	
vr	8:18		-137
	14:32	133	
	20:44		-125
13	2:55	106	
za	8:55		-132
	15:16	122	
	21:20		-113
14	3:35	103	
zo	9:37		-122
	16:05	107	
	22:03		-98
15	4:24	98	
ma	10:30		-107
	17:09	90	
	22:58		-80
16	5:30	93	
di	11:43		-90
	18:32	80	
17	0:19		-66
wo	6:56	95	
	13:19		-87
	20:04	82	
18	1:56		-71
do	8:24	107	
	14:46		-102
	21:22	94	
19	3:12		-89
vr	9:35	123	
	15:56		-121
	22:24	105	
20	4:14		-107
za	10:30	135	
	16:50		-132
	23:13	110	
21	5:04		-118
zo	11:14	139	
	17:34		-134
	23:52	110	
22	5:45		-122
ma	11:50	138	
	18:11		-129
23	0:23	108	
di	6:19		-123
	12:22	135	
	18:41		-124
24	0:49	108	
wo	6:48		-124
	12:52	130	
	19:08		-121
25	1:15	109	
do	7:15		-125
	13:21	122	
	19:33		-118
26	1:42	108	
vr	7:44		-123
	13:49	113	
	19:59		-113
27	2:08	105	
za	8:12		-117
	14:13	103	
	20:24		-108

28	2:31	101	
zo	8:40		-109
	14:38	94	
	20:50		-102
29	2:57	97	
ma	9:10		-101
	15:12	84	
	21:23		-95
30	3:37	92	
di	9:49		-90
	16:04	73	
	22:08		-82

OKTOBER 2025			
		HW	LW
1	4:36	86	
wo	10:45		-75
	17:19	64	
	23:11		-65
2	5:56	84	
do	12:05		-64
	19:07	65	
3	0:39		-56
vr	7:40	93	
	13:53		-73
	20:33	78	
4	2:19		-69
za	8:53	110	
	15:07		-96
5	21:40	93	
zo	3:25		-89
	9:49	125	
	16:03		-115
	22:31	105	

21	5:13		-113
di	11:20	131	
	17:34		-117
	23:45	111	
22	5:47		-114
wo	11:49	127	
	18:04		-113
23	0:11	115	
do	6:16		-114
	12:19	122	
	18:30		-111
24	0:40	117	
vr	6:46		-114
	12:49	115	
	18:57		-110
25	1:09	116	
za	7:15		-112
	13:18	107	
	19:23		-108
26	1:36	113	
zo	6:44		-108
	12:44	98	
	18:50		-105
27	1:01	110	
ma	7:11		-102
	13:11	89	
	19:19		-101
28	1:30	106	
di	7:43		-97
	13:49	81	
	19:54		-95
29	2:14	102	
wo	8:24		-90
	14:45	72	
	20:39		-84

13	3:56	114	
do	10:18		-93
	16:58	75	
	22:32		-71
14	5:07	112	
vr	11:31		-90
	18:12	77	
	23:51		-71
15	6:22	113	
za	12:41		-95
	19:23	84	
16	1:02		-81
zo	7:33	117	
	13:41		-102
	20:21	93	
17	2:01		-92
ma	8:29	120	
	14:32		-107
	21:05	100	
18	2:52		-99
di	9:12	120	
	15:16		-108
	21:39	106	
19	3:36		-103
wo	9:48	118	
	15:54		-107
	22:08	112	
20	4:14		-105
do	10:20	116	
	16:28		-106
	22:39	118	
21	4:49		-105
vr	10:52	112	
	16:59		-106
	23:13	121	

6	4:54		-127
za	11:12	124	
	17:11		-116
	23:27	132	
7	5:48		-129
zo	12:04	117	
	17:58		-114
8	0:13	134	
ma	6:37		-130
	12:56	107	
	18:44		-112
9	0:58	134	
di	7:25		-127
	13:47	97	
	19:29		-109
10	1:46	132	
wo	8:11		-122
	14:37	88	
	20:15		-104
11	2:36	127	
do	8:59		-113
	15:28	81	
	21:04		-97
12	3:30	120	
vr	9:49		-104
	16:20	76	
	21:56		-89
13	4:27	113	
za	10:45		-95
	17:16	74	
	22:56		-82
14	5:28	106	
zo	11:46		-89
	18:16	75	
	23:00		-79
15	0:04	102	
ma	6:32		-89
	12:47		-89
	19:18	81	
16	1:10		-82
di	7:36	101	
	13:43		-92
	20:11	90	
17	2:08		-88
wo	8:30	101	
	14:33		-95
	20:56	99	
18	3:00		-93
do	9:15	102	
	15:19		-98
	21:36	108	
19	3:46		-97
vr	9:54	102	
	15:59		-101
	22:15	116	
20	4:28		-100
za	10:33	102	
	16:36		-103
	22:52	120	
21	5:07		-103
zo	11:12	100	
	17:11		-106
	23:28	122	
22	5:44		-106
ma	11:49	97	
	17:44		-108
23	0:00	123	
di	6:19		-108
	12:26	93	
	18:17		-109
24	0:33	123	
wo	6:54		-108
	13:04	88	
	18:51		-109
25	1:10	123	
do	7:29		-108
	13:45	84	
	19:29		-108
26	1:53	123	
vr	8:09		-108
	14:29	80	
	20:12		-107
27	2:39	120	
za	8:56		-107
	15:16	77	
	21:02		-104
28	3:28	117	
zo	9:50		-105
	16:06	75	
	22:01		-100
29	4:23	113	
ma	10:49		-103
	17:05	76	
	23:07		-98
30	5:29	109	
di	11:55		-102
	18:18	80	
	23:07		-99
31	0:20		-99
wo	6:47	108	
	13:03		-104
	19:31	90	

Het Getij

MEER GETIJDENTABELLEN? BEKIJK ONZE SCHIER APP

6 ma	4:18		-106
	10:36	136	
	16:52		-127
	23:15	112	
7 di	5:06		-118
	11:20	142	
	17:38		-133
	23:56	116	
8 wo	5:52		-127
	12:03	145	
	18:22		-134
9 do	0:35	118	
	6:36		-133
	12:46	143	
	19:02		-131
10 vr	1:13	119	
	7:17		-136
	13:30	137	
	19:40		-126
11 za	1:51	120	
	7:57		-135
	14:13	127	
	20:17		-117
12 zo	2:30	119	
	8:38		-128
	15:00	113	
	20:56		-105
13 ma	3:13	115	
	9:24		-117
	15:54	98	
	21:41		-90
14 di	4:06	110	
	10:21		-101
	17:01	83	
	22:39		-72
15 wo	5:14	104	
	11:34		-87
	18:21	76	
16 do	0:00		-61
	6:36	105	
	13:04		-87
	19:47	80	
17 vr	1:33		-68
	8:01	114	
	14:23		-100
	21:02	92	
18 za	2:45		-85
	9:11	125	
	15:26		-114
	22:01	102	
19 zo	3:44		-101
	10:05	133	
	16:17		-122
	22:46	108	
20 ma	4:33		-110
	10:47	134	
	16:59		-121
	23:19	109	

Heerlijk genieten op Landal Vitamaris

Gratis
opgemaakte
bedden bij
aankomst

- Ca. 1 km van het strand gelegen
- 62 comfortabele appartementen, waarvan 16 luxueus en modern
- Overdekt zwembad met peuterbad*
- Gratis wellnessruimte met sauna's, Turks stoombad en relaxruimte*
- Speeltuin, airtrampoline en kinderspeelhoek
- Fun & Entertainment-programma in samenwerking met het Schiermonnikoger recreatieteam (tijdens de Nederlandse schoolvakanties)
- Fietsverhuur

Landal Vitamaris
Badweg 53
9166 NE Schiermonnikoog
www.landal.nl/vitamaris

*Alleen toegankelijk voor gasten van Landal Vitamaris.

rescueboat wadden experience

Het wad vanaf het water beleven?

Beleef de getijden van eb en vloed, varende door de geulen van de Waddenzee. Verwonder je over dit Unesco Werelderfgoed en laat je meenemen door de schipper die graag vertelt over dit unieke gebied.

Spot de zeehonden op de zandplaat. Of misschien zie je wel een bruinvis?

Stap op op Lauwersoog of Schiermonnikoog en vaar de zonsondergang tegemoet.

SCHIERMONNIKOOG (0519) 53 12 33 Opstappen op de veerdam, te boeken bij VVV Schiermonnikoog
www.vvvschiermonnikoog.nl

LAUWERSOOG (0519) 34 94 22 Bij Waddenpaviljoen de Noorman ontvangen wij u om samen in te stappen op de rescueboat. Haven 50, Lauwersoog. Reserveer via: www.lauwersoog.nl